

ॐ नमःसिद्धम्
श्री
चमत्कारि-सावचूरि स्तोत्र सग्रह.
तथा
वक्त्रलियासूत्र-सारांशः

संपादक श्री भद्राधर,
मुनिश्री क्षान्तिविजयजी महाराजजी

उपाधी प्रसिद्ध कर्ता
शास्त्र हीगचंद्र ककलजाड
मनेत्रर ज्ञापाठशाला फतामानी पोल्-अमटावाड.

आर्थिक सहायदाता
मुनिश्री क्षान्तिविजयजी महाराजजीना मदुपदेशपी प
लठाणा जिष्ठाना गाम लुणार निवासी जैनभेताभ्यर
मूर्तिपूजक मय तफपी शेठ हमराजजी मचती.

प्रिण्ट मयन १९७९

प्रथमधारा

श्रीर मयन १९८०

प्रथम - १००

આ પુસ્તકની દુજાર (૧૦૦૦) નકલ છવાયી, ૫૦૦ નકલ
સતીમહલનામના પુસ્તકમાં તેના માલીફની મનદ મળવાથી તેમાં
દાખલ કરી છે અને ૫૦૦ નકલો જુગી પ્રસિદ્ધ કરી છે

ધી યુનિયન પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ & પાપી લીમીટેડ, કાલપુર દેહરાજ
અમરાવાતમાં શ્રી મોદનલાલ ચમનગજ છાપ્ય

॥ सूचीपत्र ॥

नं	ग्रन्थनु नाम.	कर्तानु नाम	पृष्ठांकनु.
१	एकादश सधाना स्तुतिः अवचूरि सहिता	त्रिजयदान सूरेश्वर शिष्यः	१ थी ८
२	षट् सधाना स्तुतिः अवचूरि सहिता	"	८ थी ११
३	विद्वद्गोष्ठी	मात्तन विद्वान्	१२ थी १४
४	नरवृत्ताष्टकम्	"	१४ - १५
५	वानरवृत्ताष्टकम्	"	१५ - १६
६	सत्पुरुषाष्टकम्	"	१७ - १८
७	सज्जनचित्तवृत्तभण्डः भाषान्तर सहितः	मल्लिषेण मुनीन्द्रः	१९ थी ३०
८	श्री अन्तरिक्ष पार्श्वनाथ महात्म्य गर्भित ५० भावविजय गणि विरचित स्व चरित्रम्		३१ थी ४५
९	" हिंदिभाषान्तर मुनीश्री क्षान्तित्रिजयजी		४६ थी ६३
१०	श्री वृकचूलियामृत साराशः गुजराति भाषामा	ले०- "	६४ थी ७२
११	शुद्धि पत्रक	"	७६ थी

॥ અર્પણપત્રિકા ॥

શાન્ત્યાત્રનેક ગુણગણાલકૃત પરમ પૂજ્ય માતઃસ્મરણીય પરમ
ગુરુ સ્વર્ગસ્થ પંખ્યાસત્રી મહારાજ શ્રી શ્રી શ્રી ઉમેદવિજયજી ગ-
ણીશ્વરજી મહારાજજી તથા

ઉપરોક્ત વિશેષણ ત્રિશિષ્ટ વિહરમાન જૈનાચાર્ય શ્રી શ્રી શ્રી
વિજયધીર સૂરીશ્વરજી મહારાજજી,

આપશ્રીની પૂર્ણ કૃપાથી મારામાં અનેક ગુણો ઉદ્ભવ્યા. સમ્યક્
જ્ઞાન જ્ઞાન તથા ચારિત્રનુ ભાજન વખ્યો અને ભગવતી જેવા મહાન
મૂલોને વાંચવા સમર્થ થયો, વલી છુનાર નામના માપમા કૃપથીને
હઠાવવામા સમર્થ થયો, તે પછી આપ મહાત્માશ્રીની પૂર્ણ કૃપાનુજ્ઞ
ફલ છે ક્રિયાદિ અનેક ગુણોથી મેરાઈ આ લઘુ પુસ્તક આપશ્રીના
કરકમલમાં અર્પણ કરુ છું તે કૃપા સ્વીકારી કૃતાર્થ કરશો એવી
આશા રાસુ છું.

હા. કૃપાકાક્ષી ક્ષાન્તિવિજય.

॥ किंचित्कव्य ॥

મારો સંસ્કૃત વિષયક અભ્યાસ ચાલતો હતો તે અવસરે, પરમપૂજ્ય શુન્વરજી તરફથી, સ્તુતિઓ (સ્તોત્રો.) મુગ્ધપાઠ કરવા માટે, આ પુસ્તકમાં મસિદ્ધ થયેલ. નવર. ૧ થી ૭ છુટીના સ્તોત્રોના પાનાનો પ્રત્યેક નકલ, મને પ્રસન્નતા પૂર્વક વસીસ થઈ હતી, તે સ્તોત્રોનો માર્ગ ન સમજી શકનારો કેટલોક વચ્ચે પોથીમા પાંચી સાચેજ ફેરવ્યાં. કેટલોક સમય ગયા બાદ સાધારણ અભ્યાસ થવાથી સ્તુતિઓનો માર્ગ કાંઈક સમજા લાગ્યો, તેથી તેના ઉપર વિશેષ પ્રીતિ થઈ અને તેથીજ તેને બે ચાર વચ્ચે રાખી, અશુદ્ધિને શુદ્ધિપ્રમાણ મુજબ, પ્રેસ કોપી કરી રાખી. પ્રેસ કોપી પણ ઘણો વચ્ચે પાસે રહી અનુક્રમે ધર્મ શ્રદ્ધાલુ શાહ હીરાચંદ કલમાઈનો સમાગમ થવાથી કોઈ પુસ્તકમાં દાખલ કરવા સાથે પ્રેસ કોપી તેમને સ્વાધીન કરી હતી અવસર આવવાથી તે ગ્રંથો તેમને ઉપાધ્યાય શ્રી કર્યા અને મને સ્વચ્છ આપી તે વચ્ચે મેં અન્તરિક્ષ પાર્શ્વનાયની યાત્રા કરી ત્યાંની હકીકતમાં એક (૮ છ.) સ્તોત્ર મેલવ્યું હતું, તેને મુજબ તેની પ્રેસ કોપી કરી તે પણ તેમને મોકલી દીધું. વચ્ચે થીજી વચ્ચે યાત્રા કરવા જવું, તે વચ્ચે તેજ સ્તોત્રનો સંસ્કૃત માપાથી અજ્ઞ હોઈને પણ લાભ મને તથા વરાહ સ્વાનદેશ ત્રિગેરમાં વચ્ચે જોઈને મુજબ માપાથી અજ્ઞ હોવાથી તેમને પણ લાભ મળે તેવા રીતથી તેનું દિદિ માપામાં માપા તરફ રાખીને (૧ મા સ્તોત્ર તરીકે) હિરાચંદ્રમાઈ ઉપર મોકલી આપ્યું

જો કેં હિંદી ભાષાનો અનુભવમ હોવાથી અને માતૃભાષા ગુજરાતિ હોવાથી હિંદિમા લગતુ તે હાસ્યાસ્પદ યદ્યે એમ જાણવા છતાં પણ ઉપરોક્ત વેશના લોકોને તેરી ભાષા પણ સમજાશે એવી અનુભવ સિદ્ધ સ્વામી યશાથી, તેરી ભાષા લગતવામાં પણ ઉત્પ્રાદ થયો તો તે ભાષાજ્ઞ પુરુષોએ લેખકનો ભાષાના ઢોષ તમ્ક દષ્ટિ ન કરતા દોષોને દૂર કરી ગુણ ગ્રાહી રનવા વિનિતિ કરવામા આવે છે, તથા અર્તારક્ષ પાર્શ્વનાયકોની યોજીયારનો યાગ કરી છુનાર ગામમા ઘોમાસુ થયુ ત્યાં હુદક સાધુ સાથે વિવાદ થયો. કુબચનુ સંઘન કર્યું પરિણામમા (૧૫૦) દોઢસો માઈયો મહેનોએ હુદક પય છોડી હુદક પય ધૂતક તોલરો (શુદ્ધપતિ) તોડી મિથ્યા પદલ ફોડી સમ્યક્ત સાથે પ્રીતિ જોડી. સુદ્ધ દેવવીવરાગનો મૂર્તિને પૂજવા થયા અને સવેગી ગુરુને માનતા થયા, તથા હોંદુ ધર્મના મહાન ગુરુ કોલાપુરના રહોશ શ્રીમદ્ શરુરાચાર્યજીની મખામા. ઉપરોક્ત હુદક મુનિ પોતાના ધર્મનો પ્રાચીનતાને સિદ્ધ ન કરી શકવાથી પલાયન કરી ગયા, તેથી મદીર માર્ગી લોકોને હુદક મતની ઉત્પત્તિ જાણવાની ઇચ્છા થઈ અને ઘણો આગ્રહ કરવાથી હુદક મતની ફકી-ફતને પ્રગટ કરનાર વકચૂલીયા સૂત્રનો હુકમા સારાશઃ ગુજરાતિ ભાષામાં લખી, શ્રેષ્ઠી વર્ચ શ્રી હીરાચરમાદ ઉપર (૧૦ મા ગ્રંથ તરીકે મોકલી આપ્યો. આ ગ્રંથ છપાયા દરમ્યાન માગે વિહાર ચાલુ હોવાથી સર્વે ફરમાઓ સુધાગ્યા મોકલાઈ શકાયા નહીં તેથી કેટલેક સ્થલે વિશેષ અશુદ્ધિ રહી, માટે શુદ્ધિ પત્ર કરચુ પદ્યુ છે તેથી શુદ્ધિ પત્ર જોઈ સુધાગી વાચવા તસ્દી લેશો તો મહેનત સફલ

યશે, ઘલી શુદ્ધિ પત્રક કરવા છતાં પણ દષ્ટિ ટોપને મ્હને કાંઈ અશુદ્ધિ રહી હોય તેને સજ્જન પુરુષો મુધારો ઘાવશે અને લઘી જળાવશે તો પુનરાવૃત્તિમા તેનો મુચાગે કરવા મૂચનાનો ઉપયોગ યશે. ઈ રીતે આ પુસ્તકમા નાના નાના દશ ગ્રંથો મસિદ્ધ થયા પામ્યા છે. આ પુસ્તકને છપાવવામા ઉપરોક્ત શ્રેષ્ઠીયં શ્રી હોરાચંદ્રમાહે ઘણીજ મહત્ત્વ લીધી છે તેથી આ સ્થળે તેમનો ધન્યવાદ આપવો યોગ્ય છે, તેની સાથે આજા ઉત્તમોત્તમ કાર્યો કરવામાજ તેમને પોતાની સપૂર્ણ જીંદગી અર્પણ કરી કે તે જાણી કયો પુરુષ તેમને ધન્યવાદ આપ્યા શીવાય રહેશે इतिश्रम. ॐ शान्तिः ३

સી. પંન્યાસ પદાલંકૃત શ્રીમાન્ ઝમેદત્રિજયજી
ગણીશ્વર ચરણોપાસક મુનિ ક્ષાન્તિત્રિજય

एकादश सधानां स्तुति ।

मणस्य श्रीजिनेशाना पदपंकजयामलम् ।

सर्वेषां विद्यमानानां, भूतानां भाविनां तथा ॥ १ ॥

खंडेरखंडैर्यमकैरनेकैः, पदैर्मयैकादशया क्रियेत ।

एकस्तुतेरप्यवधार्य सम्यग्, व्याख्यानमाख्या स्वगुरोः

स्वचित्ते ॥ २ ॥

तद्यथा—

श्रीनाभिनन्दन-जनेषु कुरुष्व शांते-नेमेगुणप्रवरपार्श्वगर्द्धमानः ।

शान्तिं सतामभयदाकरतागमाह-ग्रहप्रभो विजयदानगुरोः प्रसन्नः ॥ १ ॥

इति श्रीआदिनाथ १ श्रीअभिनन्दन २ श्रीशान्तिजिन ३ श्रीनेमिनाथ ४ श्रीपार्श्वनाथ ५ श्रीमहावीर ६ श्रीसाधारण ७ जिनानां स्तुतिः तथा श्री५ विजयदानमृरींद्राणां स्तुतिः संपूर्णा ।

व्याख्या—हे श्रीनाभिनन्दन ! नमोर्नेन्दनो नाभिनन्दनः, प्रिया-चतुस्त्रिंशदतिशयसमृद्धिरूपया ज्ञानसंपदूपया वा, उपलक्षितः नाभिनन्दनः श्रीनाभिनन्दनः तस्य स बोधनम्, हे श्रीनाभिनन्दन ! हे श्री आदिनाथ ! जनेषु सताम्-शान्तिम्-क्षुद्रोपद्रवनाशरूपाय । त्वं कुरुष्व-निष्पादय इत्यन्वयः, शान्तिं किं विशिष्टाम् ? सर्वा-सह तथा लक्ष्म्या वर्त्तते या सा सता ता सता लक्ष्म्योसहिता शान्तिं कुरुष्वन्यर्थः । हे शांते ! शांत्यात्मकत्वात् तत्कृतृत्वाच्चेति शान्तिः तस्य भयोधनम् । हे नेमे ! न विग्रहे नेमिः शस्त्ररूपं चक्रं यस्या-

जनेषु-लोकेषु, सता-लक्ष्मीसहिता शान्तिं कुरुष्व, त्वं किं विशिष्टः ? गुणप्रवरपार्श्वगवर्द्धमानः गुणैः प्रवरः पार्श्वगाः शिष्यविशेषास्तैर्वर्द्धमानः शेष सर्वं श्रीवृषभजिनपक्षवदिति द्वितीयस्तुत्यर्थः ॥ २ ॥

अथ यदि मौल विम्ब श्रीशान्तिजिनस्यास्ति तदा तमेव जिनस्वीकृत्य इयं मृत्तिः पूर्वं वक्तव्या तदा चायमर्थः प्रकटीक्रियते हे शान्ते ! सता लक्ष्मीकलिता शान्तिं कुरुष्व केषु ? श्रीनाभिनन्दनजनेषु श्रिया इनाः, अभिनन्दयन्तीत्यभिनन्दनाः, श्रीनाथ अभिनन्दनाथ श्रीनाभिनन्दना. श्रीनाभिनन्दनाथ श्रीनाभिनन्दनजनास्तेषु । अथवा जनेषु इति पृथक्पदं हे श्रीन ! श्रीपते ! हे अभिनन्दन ! अभिनन्दयतात्यभिनन्दनस्तस्य संबोधनम्, हे हर्षकर ! केषां ? सतामितिपदं पटीषुवचनान्तम् योजयितव्यम्, अन्यच्छेषं श्रीयुगादिजिनपक्षवदिति तृतीयस्तुत्यर्थः ॥ ३ ॥

यदा मूलनायकः श्रीनेमिजिनस्तत्र तमगीकृत्याप्येषा एवोच्चार्या तत्र चार्थः एवं स च यथा हे नेमे ! सता शान्तिं कुरुष्व, केषु ? श्रीनाभिनन्दनजनेषु, त्वं किं विशिष्टः ? गुणप्रवरपार्श्वगवर्द्धमान इति श्रीशान्तिपक्षवदिति चतुर्थस्तुत्यर्थः ॥ ४ ॥

यदा कुत्रचित् मूलनायकः श्रीपार्श्वनायस्तदा इयमेव तमुररीकृत्यं पूर्वं राच्या, तत्र च व्याख्यानविधिरस्य तथाहि-हे पार्श्व ! सता लक्ष्मी सहिता शान्तिं कुरुष्व, केषु ? श्रीनाभिनन्दनजनेषु, इति पदं श्री शान्तिजिन पक्षवत्, हे शान्त ! हे अनेमे ! हे गुणप्रवर ! गुणैः प्रवरः गुणप्रवरस्तस्य संबोधनम् । त्वं किं विशिष्टः ?

गवर्द्धमानः गोर्वाणी तथा ऋद्धो-वृद्धिं प्राप्नो, मान-पूजाविशेषो,
 यस्य स तथा ऋद्धो वृद्धौ क्षमत्यये ऋद्ध इति गोशब्दस्य ऋद्ध
 इति, परे “ स्वरे चान्तरे ” इति सूत्रेणाव इत्यादेशो कृते सति
 “ अवर्णस्येवर्णादिनैदोदरल ” (सि० १।२।६।) इति सूत्रे
 णार् गवर्द्ध इति सिद्ध । अथवा हे गवर्द्ध ! गवा “ सस्फारवत्प्र-
 मोदात्तम् ” (अभि० प्र० का० श्लो० ६५) इत्यादि पंचत्रिंश-
 द्वागुण सप्तकृपा वाण्या ऋद्ध आद्यो गवर्द्धस्तस्य संरोधनम् ।
 यदा हे ऋद्ध ! हे आद्य ! कया ? गवा-पूर्वोक्तरूपया वाण्या, त्वं
 किं विशिष्टः ? मानः-मा-लक्ष्मीं जयति-प्रापयति इति मान , के-
 पा ? सतामित्यनापियोज्यम्, शेष सर्व श्रीरूपपक्षवदिति पच-
 मस्तुत्यर्थ ॥ ५ ॥

अथ यदि मूलनायक श्रीमहागौरस्तदाप्येषा एव तद्गुरुरीकृत्य
 पूर्वं वक्तव्या तत्र चेत्यमर्थ मयनीयः स च यथा-हे वर्द्धमान !
 सता-लक्ष्मी समन्विता शान्तिं कुरुष्व, केषु ? श्री नाभिनन्दनज-
 नेष्विति श्री शान्तिजिनपञ्चरत्न व्याख्येयम् । हे शान्ते ! हे अनेमे !
 हे गुणप्रवरपाम्बग ! गुणै प्रवराः पार्श्वगाः श्रीगौतमादयो विनेय-
 विशेषा यन्म्य स तथा तस्य संरोधनम् । शेष सर्व श्रीरूपपक्षव-
 दिति षष्ठमस्तुत्यर्थ ॥ ६ ॥

नन्वेतद्व्यतिरिक्तेषु मूलनायकेषु सत्सु कथं तत्संघिनी स्तुति-
 भवति ? उच्यते तदा विवक्षाभाधान्यादग्र एव कचिज्जिनमधिकृत्य
 पूर्वं पठनीया, तत्र चैवमर्थो व्याक्रियते तद्यथा-हे अभयद ! हे जिन !
 त्वं सता-लक्ष्मी सप्तकृपा शान्तिं कुरुष्व, केषु ? श्रीनाभिनन्दनज-

नेषु, त्वं किं विनिष्टः ? गुणमवरपाश्वंगरद्वेमान इत्येतच्छ्रीशान्ति
जिनपक्षरदित्यसंघे । भाषरागम ! आकगत्त पुरोक्तात्, ताया-
ल्लक्ष्या, आगमो यस्य स तथा तस्य मयोधनम् । यथा ह अत्र
तागमेति पूर्वयद् व्याख्ययं शेषमयत्सर्वं श्रीयुगादि जिनपक्षरदिति
मत्तमस्तुत्यर्थः ॥ ७ ॥

अथ समस्तजिनवरपक्षरकमुद्दिष्य द्वितीयवारमपीयमप्य-
यनीया तत्र चैवमर्थे आदिप्रियते स च यथा-ह अभयदाकर !
अभयदा जिनास्तेषामाकरः समृद्धोऽभयदाकरस्तस्य मयोधनम् ।
“ यथा निकरस्तथाऽऽकरोऽपि समृद्धार्थेऽभयभिधानर्चिताम य-
चुरी । ” त्वं मता यमन्त्राविता, शान्तिं कुरुष्व, तेषु ? श्रीनाभिन-
न्दनजनेषु इति, गुणमवरपाश्वंगरद्वेमान इति च श्रीशान्तिपद-
हे तागम ! ताया ल्लक्ष्या आगमो यस्य यस्माद्धा स तागमस्तस्य
मयोधनम् । शेष सर्वं श्रीयुगादिदवदिति अष्टमस्तुत्यर्थः ॥ ८ ॥

अथ सिद्धान्त मभिमेत्य तृतीयवारमपि एषा एवोद्याणीया
क्षत्रायमर्थः यथा ह आगम ! सता-पुरोक्ता शान्तिं त्वं कुरुष्व, केषु ?
श्री नाभिनन्दनजनेषु इति श्रीशान्तिजिनवत्, ह अनेम ! त-
विद्यते नेमाऽवधिमर्यादा खंडो वा यस्या सा अनेमा, अनेमा निः-
सीमा अखण्डा वा ईल्लक्ष्यो यस्य सोऽनेमेस्तस्य मयोधनम् । “ धर्म-
दानादिक नेमस्त्वर्द्धमाकारगर्चयो, अथौ कैतवे पात्रे ” (द्वि०
का० श्लो० ३३६-३३७) इत्यनेकार्थवचनात् । यथा हे अनेमे !
नेम-कैतव इ कामयेति द्वन्द्वं ततो न भरत नेमयो कैतरकामो
यस्मात् सोऽनेमेस्तस्य मयोधनम् । ह अनेमे ! त्वं किं विनिष्टः ?

गुणप्रवरपार्श्वगर्द्धमानः—गुणै प्रवरा पार्श्वगा. आकर्णयितागो
जनान्तेर्द्धमानः । ह अभयनाकर । न विजय भयदाकरतानि
पूर्योक्तस्त्रपाणि यस्मात्तम तथा तस्य मयोधनम् । इत्येक एवार्थः ।
अन्यत्सर्व श्रीआदिदेवदिति नवमस्तुत्यर्थः ॥ ९ ॥

अथाधिष्ठायकदेव समुद्दिष्ट्य चतुर्थशरमप्येव कथनीया
तत्रायमर्थः प्रादुष्टिपते यथा ह अर्द्धशतप्रभो ! यस्याणां प्रभु यस्त-
प्रभु. अर्द्धत यस्तप्रभुर्द्धशप्रभुस्त्वस्य मयोधनम् । अथवा ह अर्द्धशत !
हे प्रभो ! ह स्वामिन् ! इति पृथक् पृथक्, त्वं सता लक्ष्मीयुक्ता शान्ति
कृण्व, रेपु ? श्री नाभिनन्दनजनेषु इति श्रीशान्तिदेवदेव ।
न्य रिं विशिष्टः ? गुणप्रवरपार्श्वगर्द्धमानः—गुणै प्रवरा. पार्श्वगा
द्वद्वेष्ट्यादयो भूयान्तेर्द्धमानः । * अभयनाकर । ह नागम् ।
इत्यामत्रणद्वय प्रकारान्तरण द्वितीयशर पूर्य व्याख्यात तर्त्येवमोऽर्थे
अन्येषामर्थानाममभविषात् अन्य-सर्व श्रीरूपमजिनवक्ष्यदिति
दशमस्तुत्यर्थः ॥ १० ॥

अथाधीप्सितगुरुगर्णनन्वेनेयमपि स्तुतिः प्रकटनीया तत्रार्था
यथा—ह विजयदानगुरो ! मता उद्धमोसहिता शान्ति कृण्व, रेपु ?
श्रीनाभिनन्दनजनेषु इति श्रीशान्तिवन् । त्वं रिं विशिष्टः ? गुण-
प्रवरपार्श्वगर्द्धमान—गुणै. प्रवरा* पार्श्वगा श्रीहोरविजयमृरि-
प्रभुत्वा विनेयविनेषास्तेर्द्धमानः, न्य रिं विशिष्टः ? प्रसर, रेपा ?
सता अन्यत्सर्व श्रीमारद्वद्वरदिति प्रकटशमोऽर्थः ॥ ११ ॥
गोति—श्री विजयदानमूरे विनेयशिथुना कृता स्तुतिर्यि तां ।

संज्ञायाम्बु त्रिषुधा येऽमत्सरा मय्यनुग्रहे कृत्वा ॥ १ ॥

इति श्रीआदिनाथ १ श्रीअभिनन्दन २ श्रीज्ञानि ३ श्रीनेपि
४ श्रीपार्श्व ५ श्रीवीर ६ श्रीसाधारणजिनानां ७ तथा श्री५वि
जयदानसूरीन्द्राणां स्तुत्यवतूरिः संपूर्णा ॥

॥ पट् सन्धाना स्तुतिः ॥

श्रीमत्सारांघ्रमस्कृत्य, सर्वानेकस्तुतेरियम् ।

व्याख्या प्रतन्यते पदभिः, प्रकारैर्वाधनय ॥ १ ॥

सा चेयम् श्रीवर्द्धमानाजितभारतीश्वरा, प्रथोधराया यशसांभसेव ।

समेयपल्लीजिनराजराजी-स्तुतानिश्च संमददामपुसाम् ॥ १ ॥

इति श्रीअजितनाथ १ श्रीवीरजिन २ श्रीसाधारण ३ जिनानां
स्तुतिः संपूर्णा ॥

व्याख्या—ह श्रीवर्द्धमान ! श्रियाऽष्टमहामाविहार्यरूपया वर्द्ध-
मानस्वस्य संबोधनम् । हे अजित ! यस्मा श्रिया वर्द्धमानधासी
अजितश्चेति कर्मधारयस्तस्य संबोधनम् । ह भारतीश ! मया का-
न्त्या रतीश कदर्प्यं च तथा तस्य संबोधनम् । कंदर्पवद्रूप इत्यर्थः ।
हे जिन ! जयति रागान्निश्चिदुनिनि जिनस्तस्य संबोधनम् । ह राजरा-
जीस्तुत ! राज्ञा-भूपतीना राजी-श्रेणिस्तया स्तुतस्तस्य संबोधनम् ।

यद्वा हे जिनराजराजीस्तुत ! जिनाः सामान्य केरलिनाः, राजानश्च
प्रतीता एव, तेषां राजी-श्रेणिस्तया स्तुतस्य सबोधनम् । कथम् ?
अनिश निरन्तर हे समदद ! समदो हर्षस्त ददातीति समददस्तस्य
सबोधनम् । केपाम् ? आप्तपुसाम् आप्ताः-सत्याः ये पुमासस्तेषामित्यर्थः
“ आप्तो लब्धे च सत्ये चाप्ताप्तिः समदलाभयो ” (द्वि० का०
श्लो० १७२) रित्यनेकार्थवचनात् । यद्वा हे समदद ! सम्-सामस्त्ये-
न, मदं दत्ति-च्छिनत्तीति समददः तस्य सबोधनम्, केपां ? पुसां,
ह आप्त ! देवाधिदेव ! “ देवाधिदेव रोषिद-पुरुषोत्तम वीतरागाप्ता ”
(म० का० श्लो० २५) रित्यभिमानचिन्तामणिवचनात् । त्वमेव,
धराया-पृथिव्या, यशसा अदृष्टः दृष्टिं प्राप्तवानि-त्यर्थः, भद्र एव-
कारोऽन्ययोगव्यवच्छेदार्थः, इव यथा, अभसा-वारिणा, घल्ली,
दृष्टिं प्राप्नोति तथा त्वमपि यशसा दृष्टिं प्राप्तवान् । ननु अदृष्ट इति
क्रियापद आत्मनेपदि शतृत्वात्कथं सजाघटीतीति चेदुच्यते “ द्युद्-
भ्योऽद्यतन्या वे ” ति (सि० ३। ३। ४४) सूत्रेणाश्रयतनीविषये द्युता-
दीनां धातूनाम् आत्मनेपदस्य वैकल्पिकत्वात्परस्मैपदमिति “ लृदि-
द्युतादि पुष्पादेः परस्मै (सि० ३। ४। ६४) इति सूत्रेण कर्तर्यद्
द्विवाच्यगुण इत्यादिनाऽदृष्टः इति प्रयोगसिद्धि इयं कदा श्रीअ-
जितनाथ एव मूलनायकस्तदा तं जिनं स्वीकृत्य प्रथममध्ययनीया
इति प्रथमस्तुत्यर्थः ॥ १ ॥

यदा श्रीवीरजिनो मूलनायकस्तदापीय तमगीकृत्य पूर्वं वक्तव्या
तत्रचेत्यमर्थः प्रतीयते-यथा हे श्रीवर्द्धमान ! त्रिया-पूर्वव्यापणित-
रूपया युतो वर्द्धमानः श्रीवर्द्धमानस्तस्य सबोधनम् । हे आजितभार-

तोश ! आसपन्तात् जितो भया कात्या ग्नीशो येनासौ आजित-
भारतीशस्तस्य मघोधनम् । अथवा ह अजित ! न जितो देवेन्द्रादिभि-
रित्यजितस्तस्य सघोधनम् । हे भारतीश ! इति पूर्ववत् । यद्वा ह
अजितम् । अजिता भा कान्तिर्यस्यासौ अजितभस्तस्य मघोधनम्
अनेनानुपमकान्तिमत्र सूचितम् । ह अरतीश ! न विद्यते रतीश,
कदप्ये यस्यासौ अरतीशस्तस्य सघोधनम् । तमेव धराया यशसाऽ-
वृष अन्यच्छेषम्—श्रीअजितजिनपक्षवदिति द्वितीयस्तुत्यर्थे ॥२॥

यदैताभ्या तीर्थदृष्ट्यामय, कश्चिन्मूलनायनस्तदा विवक्षामा-
धान्यादेव त अग्रजिनचेनमि अधिकृत्य एषापि पूर्वमुच्चार्या तत्राऽर्थो
यथा ह आत्त ! ह जिनेश्वर ! तमेव धराया यशसाऽष्टयः ह वर्द्धमान !
इत्यजितजिनवत् ह आजितभारतीश ! अस्यायंस्त्रिधापि श्रीरीरपक्षवत्
शेष सर्व श्रीअजितपक्षवदिति तृतीयस्तुत्यर्थे ॥ ३ ॥

अथ समस्त जिनवरश्रेणिशुद्धिद्वयापि द्वितीयशरमेपत्र भणनी-
या तत्र चायमर्थ, प्रकाश्यने यथा ह जिनराजराजि ! जिनाना सा
मायमत्रलिना म ये राजंत शोभन्ते इति जिनराजास्तेषा राजी-श्रेणि
सा तथा तस्या सघोधनम् । त्वमेव रागां यशसा अट्टधः त्व किं
विशिष्टा ? ईस्तुता ईर्लक्ष्मीस्तया स्तुता । श्रीवर्द्धमाना इत्यजित
जिनवत् । आजितभारतीश ! अस्यार्थो द्विराऽपि श्रीमहावीरवत् पर
स्त्रीलिंगकर्तृविशेषण वन व्याख्येयमित्येतत्पट्टद्वयम् । ॥ अजित ! हे
भारतीश ! इत्यामत्रणद्वयस्य स्त्रीलिंगेऽसंमपित्वाद्यत्र नोररोद्धत ।
त्व किं विशिष्टा ? समष्टा समन्तो हर्षस्त ददातीति समददा, केषाम् ?
आत्तपुसा अन्यच्छेष श्रीअजितपक्षवदिति चतुर्थस्तुत्यर्थे ॥ ४ ॥

अथ श्रुतज्ञानहेतुभूता श्रीभगवद्गिरिमाथित्य तृतीयवारमपीय
 कथितव्या तत्रार्थो यथा ॥ अजितभारति ! न जिता कुतोर्यिक वादि
 भिरित्यजिता अजिता चासौ भारती चाजितभारती तस्या. सनो-
 धनम् रपा ? जिनानामितिगम्य । त्वमेव घराया यशसा अट्टधः ।
 त्वं किं विशिष्टा ? श्रीवर्द्धमाना । पुन किं विशिष्टा ? ईशा स्वामिनी ।
 यद्वा, ईशा समर्था । त्वं किं विशिष्टा ? जिनराजराज्ञीस्तुता, जिना-
 छग्रस्थवीतरागा स्वल्गिनो, वा, राजानश्च तेषां राजी श्रेणिस्तया
 स्तुता । पथमनिश, त्वं किं विशिष्टा ? समदृढा केषां ? आप्तपुसाम् ।
 दृष्टान्तस्तु श्रीअजितजिनपक्षवदिति पथमस्तुत्यर्थः ॥ ५ ॥

अथाधिष्टायिका, सरस्वतीदेवी उररीकृ य चतुर्थवारमप्येषा एव
 वाच्या, तत्र चैवमर्थः कथ्यते तद्यथा ॥ अजितभारति ! न जिता
 देवादिभिरित्यजिता अजिता चासौ भारती चाजितभारती तस्या.
 सनोधनम् । त्वमेव घराया यशसा अट्टधः, त्वं किं विशिष्टा ? श्रीवर्द्ध-
 माना । पुनस्तु किं विशिष्टा, ईशा इति, श्रीभगवद्विर्यत्, त्वं किं
 विशिष्टा ? जिनराजराज्ञीस्तुता इत्यपि भगवद्विर्यत्, पर तत्सर्व-
 धिस्वरूपरूपनेन । त्वं किं विशिष्टा ? समदृढा, केषां ? आप्तपुसा
 अर्थः सर्वोऽपि श्रीअजितजिनवदिति पथमस्तुत्यर्थः ॥ ६ ॥

श्रीमद्विजयदानाह-सूरीन्द्राणा मसादतः ।

मयाऽस्या. सस्तुतेष्टीका कृता सशोभता बुधै ॥ १ ॥

इति श्रीअजितजिन १ श्रीविरजिन २ श्रीसारणजिनाना
 ३ स्तुत्यचरिः संपूर्णा । अथाग्र १७५ मन्त्र १६१२ वर्ष कार्तिक
 वदि अष्टम्या गुरौ त्रिगित पञ्चमिदि.

॥ अथविद्वद्गोष्ठी ॥

श्रीभोजराजसभायां, पचशतपण्डितपूरितायां, विद्यागुणगो-
ष्ठ्या, जायमानाया । श्रीधनपालपण्डितेन, जिनधर्मरतेन, राक्षोऽप्रे
प्रोक्तम् येषां न विद्या, न तपो, न दान, न चापि शील, न गुणो, न
धर्मः (न च धर्मबुद्धिः) ते मर्त्यलोके भूवि भारभूता, मनुष्यरूपेण
मृगाश्चरन्ति ॥ १ ॥

इति पण्डितवचनं श्रुत्वा मृगः प्राह—ममेद्वारोपमानं कस्मादु-
च्यते—यतः—स्वरे शीर्षे जने मांसं, तत्र च ब्रह्मचारिणि ।

शृङ्गं योगीश्वरे दद्यात्, मृतं स्त्रीषु स्वलोचने ॥ २ ॥

तेन ममैवविधमनुष्योपमानं न युक्तं, ततः, पुनरपरपण्डितेनोक्त-
येषां न विद्या० मनुष्यरूपाः पशवश्चरन्ति ॥ ३ ॥

इति श्रुत्वा गौराह—

वृणमपि दुग्धं घवलं, छगणं गेहस्य मण्डनं भवति (परम) ।

रोगापहारि मूत्रं, पुच्छं मुरकोदिसंस्थानं ॥ ४ ॥

तैर्नैतदप्युपमानं न युक्तम्, ततोऽन्यनोक्तम् येषां न विद्या०

मनुष्यरूपाणि वृणानि मन्ये ॥ ५ ॥

इति श्रुत्वा वृणजातिराह—गवि दुग्धं रणे श्रोत्रे, वपहिमतयोरपि ।

नृणां प्राणमहं स्यात् तत्, तत्समत्वं कथं मम ॥ ६ ॥

सामान्योपमानं महता न रोचते—(अपरेणोक्तम्) येषां न विद्या०

मनुष्यरूपैश्च भवन्ति वृक्षाः ॥ ७ ॥

वृक्षाः प्राहुः—ऋष्यां कुर्मो वयं लोके, फलपुष्पाणि दधहे ।

पक्षिणा सर्वदाधारा, गृहादीना च हतयः ॥ ८ ॥

परोपकारिणा निरुपकारिणा साम्यं कथं ? पुनः करीश्वरेणोक्तम्—

येषां न विद्या० मनुष्यरूपेण हि धूलिपुञ्जाः ॥ ९ ॥

इति श्रुत्वा रणुराह—कारस्यापि शिशुकिटा, पङ्कनाशं करोमि च ।

मत्तोऽजनि रजःपर्व, लेखे सिद्धं फलप्रदम् ॥ १० ॥

पुनरपरेण विदुरेणोक्तम्—येषां न विद्या०

मनुष्यरूपा भक्षणस्वरूपाः ॥ ११ ॥

ततः श्वा प्राह—स्वामिभक्तं सुचैतन्यः, स्वल्पनिद्रं सदोद्यमी ।

अल्पसतोपरान् शूरः, तस्मात् तत्तुल्यतां कथम् ॥ १२ ॥

तेन ततोऽधिकं गुणोऽहम् कथं समः, पुनः प्रवीणेन प्रोक्तम् येषां न

विद्या० मनुष्यरूपेण त्वराः स्फुरन्ति ॥ १३ ॥

इति श्रुत्वा खरः प्राह—शीतोष्णं नैव जानामि, भारं सर्वं वहामि च ।

उणभक्षणसंतुष्टः, सदाऽपि प्राञ्जलाननः ॥ १४ ॥

पुनः कोविदेन गदितम्—येषां न विद्या०

मनुष्यरूपेण भ्रमन्ति, काकाः ॥ १५ ॥

इत्युक्ते काकः प्राह—प्रियं दूरं गतं गेहं—प्राप्तं जानामि तत्क्षणात् ।

न विश्वसामि कस्यापि, काले चालयकारकः ॥ १६ ॥

अहं तु बहुगुणः कथं तत्सदृशं स्याम् ? पुनरपरो निपुणो यमाण—

येषां न विद्या० मनुष्यरूपेण भ्रमन्ति चोष्टाः ॥ १७ ॥

उष्ट्रः प्राह—यपुर्विषममस्याहं, कर्णज्वररुतोरवः ।

करमेणाशु गत्यैवाऽच्छादिता नोपसंनतिः ॥ १८ ॥

[एकस्यां घटिकाया योजनागामी सदा नृपनिमान्यः
भारोद्वहनसमर्थः कथं ममो निगुणैः मारुतेषु]

एकेनैवगुणेन राजमान्य म्या चन्दनरत्न, अपरं ग्राह यथा न विद्या०
मनुष्यरूपेण च भस्मरूपाः ॥ १९ ॥

रक्षा ग्राह— मृदङ्गमध्ये सिद्धा, परोम्यह सकलधान्यरक्षा द्राग ।
मां वन्दन्ते मनुजा ; सुगन्धुदिकरी सुगन्धा च ॥ २० ॥
विदुषा प्रोक्तम्—

येषा न विद्या, न तपो, न दानं, न चापि क्षीलं, न गुणो, न धर्मः
(न च धर्मबुद्धिः) ।
ते मर्त्यलोक भुवि भारभूता , जानाम्यहं नैव च कीदृशाः स्युः ॥ २१ ॥
॥ इति विद्वद्गोष्ठी समाप्ता ॥

नरवृत्ताष्टकम्

दक्षो दान स्तब्धो, दुर्मन्त्री शृङ्गमिन्धन त्यजति ।
अर्थरुतुश्च लोभे, नरस्य वृत्ताष्टकं नाम ॥ १ ॥
दक्ष श्रियमपि गच्छति, पथ्याशी 'कल्पता' सुखमरोजी ।
उत्तुको विज्ञात, धर्मार्थिग्रांसि च विनीत ॥ २ ॥
दान दरिद्रस्य विभो प्रशान्ति—युना तपो ज्ञानवता च मौनम् ।
इच्छानिवृत्तिश्च सुखोचिताना, दया च भूतेषु दिव नयन्ति ॥ ३ ॥

स्तत्रम्य नस्यति यतो विषमस्य मैत्री, नष्टक्रियस्य कुम्भपदस्य धर्मः ।
 विद्याफलं व्यसनिनः कृपणस्य सौरयः, राज्यं प्रपन्नसचिवस्य न
 रात्रिपत्य ॥ ४ ॥

दुर्मित्रिणः कमुपयान्ति न नोतिनोपाः, सन्नापयन्ति स्वपयः सुजं न रोगाः ।
 कः श्रीर्न दर्शयति न न निहन्ति मृत्युः, कः स्वीकृता न विपयाः परि-
 तापयन्ति ॥ ५ ॥

भुक्तेन्मर्नरं भिरुपति वृद्धिः, मूर्खेषु कोपश्चपत्रेषु शोकः ।
 कान्तामृ कामो निपुणेषु वित्तः, धर्मो दयावत्सु श्रमत्सु धैर्यम् ॥ ६ ॥
 त्यजति भयमकृतपापः, मित्राणि गत प्रमादिन विद्या ।
 ग्रीः कामिनमत्रम श्रीः, स्त्री क्रूर दुर्जन लोभः ॥ ७ ॥

अर्थस्य मूत्रं निकृति क्षमा च, कामस्य वित्तं हि वपुर्गयश्च ।
 धर्मस्य दानं हि दया द्रमश्च, मोक्षस्य सारथिनिवृत्तिरय ॥ ८ ॥
 भर्ता विवाहः यस्य सने मिषुक्षये, प्रियासु नारीप्ययनेषु रन्तृषु ।
 यशस्करे कर्मणि मित्रसंग्रहे प्वतिव्ययो नास्ति नगधिपाटसु ॥ ९ ॥

॥ इति नरवृत्ताष्टकम् ॥

॥ वानरवृत्ताष्टकम् ॥

माधुर्यं सुहृत्साहसुजीर्णरूपः, श्रुतेन गात्रेण जवो हि क्षेत्र ।
 नीतिप्रिया वानरवृत्तमेतः, - सुष्ठिद्विनाहृतमुत्तमं जहार ॥ १ ॥
 माधुर्यं प्रपदाजनेषु मलिनः, दासि यमार्थं जने
 गौर्यं गुरुषु मार्शनं गुरुजने, धर्मिष्ठना साधुषु ।

मर्मज्ञेष्वनुवर्तना बहुविधा, मार्गं जने गर्विने,
 द्वावप्य पापजने नरस्य कथित, पर्याप्तपट्यौ गुणाः ॥ २ ॥
 उत्साहसपन्नमदोर्ध्वमूत्र, त्रिर्याविधिस्त व्यसनेष्वसक्तम् ।
 शूरं कृतज्ञ हृदसौहृद च, लक्ष्मीः स्वयं वाञ्छति वासहतो, ॥ ३ ॥
 सुजीर्णमर्धं सुनिनक्षणं सुतः, सुखाविता सौनृपतिः सुसेवितः ।
 सुचिन्त्य चोक्तं सुविचार्य सत्कृत, सुदीर्घकालेऽपि न याति वि-
 क्रियाय ॥ ४ ॥

रूप जरा सर्वं सुखं हि वृष्णा, खलेषु सेरा पुरुषामिमानम् ।
 याञ्चा सुकृत्यै गुणमात्मपूजा, चिन्ता धनं हन्ति दयां च लक्ष्मीः ॥ ५ ॥
 धुनेन पुद्गिर्व्यसनेन मूर्खता, म्रियेण नारी सलिलेन निम्नगा ।
 निदा शशाङ्गेन पृति समाधिना, नयेन चालंजिपते नरेन्द्रता ॥ ६ ॥
 द्वावप्येन मित्र फण्डेन धर्म, परोपतापन समृद्धिभावम् ।
 सुरेण विद्या परगण नारीं, वाच्छति ये व्यक्तमपण्डितास्तै ॥ ७ ॥
 जरो हि सप्ते परम विभूषण, तपाहनाया कुशता तपस्विनः ।
 द्विजस्य विद्वेय मुनेरपि समा, पराक्रमः शस्त्ररलोपजीविनः ॥ ८ ॥
 वैद्य पानरत नट दुपठित, मूर्खं परिग्रानक,
 योध कापुरुष विट त्रिवयस, स्वाध्यायहीन द्विजम् ।
 राज्य बालनरन्द्रमत्रिरहितम्, मित्र छलान्वेषिन,
 भार्या योवनगर्विता पररताम्, मुञ्चति ते पण्डिता ॥ ९ ॥
 ॥ इति बानरचन्द्रभाष्टकम् ॥

॥ सत्पुरुषाष्टकम् ॥

- शीतांशुस्ते केचित्, नम्रत्ये ये प्राप्ते करे विपदि ।
 वाञ्छा सज्जनगर्व , सत्पुरुषाष्टकं गदितम् ॥ १ ॥
- शीतांशुः किं सुधायामभवदुत सुधै बाधवच्छीतरश्मा-
 बाहोधिद् द्रावपीमौ मृगदृशिघटिता पेतयोर्वा मृगासी ।
 एकैकं सज्जनाद्या समजनि जनितः, सज्जनो वा किमेभिः,
 संदेहश्चायमित्थं पथमपि मनसो, जीवता न प्रयात. ॥ २ ॥
- ते रुचिस्त्रिजफान्ति सुन्दरतया, चेतश्चमत्कारिणो,
 दृश्यन्ते परमोत्सव नयनयो , सपादयन्तो जनाः ।
 अन्तर्ये मनसः प्रविश्य सहसा, तस्मैः स्पर्शयिष्युणै
 राजन्मायधि नोचरन्ति हृदया-दुत्कीर्ण विम्बा इव ॥ ३ ॥
- नम्रत्येनोद्धमन्तः परगुणनुतिभिः, स्वान् गुणान् रयापयन्तः,
 पुष्पानि स्वीयमर्थं सततकृतमहा-रम्भयत्नाः परार्थे ।
 सान्त्याचाक्षेपदक्षान् खरमुखरमुखान्, द्रुमुत्खान् दूषयन्तः,
 सन्नः साश्रयैचर्याः स्वयमिव मुनयो, वदनीया भवन्ति ॥ ४ ॥
- ये प्राप्ते द्यसनेऽप्यनागुल्गधिय , सपत्सु नैरोक्षताः,
 प्राप्ते नैव परादमुख्याः प्रणयिनि, प्राणोपयोगैरपि ।
 क्षीमन्तः स्वगुणमपश्चनविधा-चन्यस्तुतावु मुक्ता
 पिग्धात्रा निषुणेन तेऽपि न कृताः, कल्यान्तदीर्घाणुषः ॥ ५ ॥
- पर श्लाघ्यस्त्यागः, शिरसि शुरुपादमणमनम्,
 मुखे सत्या वाणा, क्रमश्चमलयोस्तीर्यगमनम् ।

हृदि स्वच्छावृत्तिः, श्रुतमधिगतं च श्रवणयोः,
विनाऽप्यैश्वर्येण, स्फुरति महता मण्डनमिदम् ॥ ६ ॥

मिया नाय्यावृत्तिर्मलिनमसुभद्रेष्यमुकर ।
मसन्तो नाभ्यर्ध्याः, मुहुरपि न शान्त्यस्तनुधनः,
विपद्युच्चैः स्येय पदमनुविधेय च महताम्,
सता केनोद्दिष्ट विपममसिधारावतमिदम् ॥ ७ ॥

वाञ्छा सज्जनसङ्गमे परगुणे, प्रीतिर्गुरौ नम्रता,
विद्याया व्यसन स्वयोपिति रति-र्जोकापवादाश्रयम् ।
भक्तिश्चाहति शक्तिरात्मदमने, संसर्गमुक्तिः खले,
मग्नैते निवसन्ति निर्मलगुणाः श्लाघ्यास्त एव क्षितौ ॥ ८ ॥

गर्वं नोद्वहते न निन्दति पर, नो भाषते निन्दुरम्,
घृत्तं केनचिदमियेण सहते, क्रोधं न चालषते ।
श्रुत्वा कान्यमलक्षणं परकृत, संतिष्ठते मूकवत्,
दोषं च्छादयते स्वयं न कुर्वते, पतत्सता चेष्टितम् ॥ ९ ॥

ग्र. ॥ २० ॥

॥ इति सत्पुरुषाष्टकम् ॥

પટ્ટપાવશ્યકસત્તિક્યામુ નિરતો ધર્માદિરાગે વહન્,
સાર્દ્ધં યોગિભિરાત્મપાવનપરે રત્નત્રયાઠ્ઠકૃતૈઃ ॥ ૫ ॥

શબ્દાર્થ—હ સાધો ! સ્ત્રી, જીવ તથા પશુ ત્રિનાના સ્થાનરૂને વિષે નિરતર રહે અને પારક ઘર નહિ કરાવઠા તેમજ અવસર પ્રમાણે મલેછા આહારને ભોજન કર. વલી આત્માથી પવિત્ર તેમજ જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રરૂપ ત્રણ રત્નોથી સુશોભિત એવા યોગી પુરુષોની સાથે ધર્માદિ રાગ કરતો છતો છ પ્રકારની આગશ્યક ત્રિ-યાને વિષે તત્પર થા. ॥ ૫ ॥

દુર્ગંધ વદનં વપુર્મલગૃહં ભિક્ષાટનાદ્ભોજનમ્,
શય્યાસ્થાદિભૂમિષુ પ્રતિદિન કથ્યા ન તે કર્પટમ્ ॥
મુઠ મુઠિતમર્દ્દદગ્ધશ્વશ્વર્ચ્ચ દૃશ્યસે ભો જનઃ,
સાધોઽગ્રાપ્યલ્લાજનસ્ય ભવતો ગોષ્ઠી કથ રોચતે ॥ ૬ ॥

શબ્દાર્થ.—મુઠ દુર્ગંધવાળું, શરીર મલનુ ઘર, ભિક્ષા માગવાથી ભોજન, પ્રતિ દિવસ પૃથ્વીને વિષે શયન, કેઢ ઉપર વસ્ત્ર પણ નહિ પણ, અર્દાં શવની પેઠે માણુ મુઠેટું. આ પ્રમાણે આકૃતિવાળા તને હમેશાં માણસો જૂએ છે છતાં હે સાધો ! તને આજ સુધી સ્ત્રીઓની સાથે વાતો કરવી કેમ રહે છે ? ॥ ૬ ॥

અંગ શોણિતશુદ્રસંભવમિદ મેદોસ્થિમજ્જાશુલ્લં,
વાયે માક્ષિકપત્રસન્નિમમ્હો ચર્માઘ્રન સવત્ ॥
નો ચેત્કાકટ્ટકાન્નિભિર્વપુરહો જાયેત મદ્યં ધ્રુવમ્ ॥
દદ્વાધાપિ શરીરપદ્મિનિ કથ નિર્વેદના નાસ્તિ તે ॥ ૭ ॥

ફિં વહ્નત્યજનેન ભો મુનિરસાપેતાવતા જાયતે,
 ક્ષેટેન વ્યુતપદ્મગો ગતવિષ. ફિં જાતવાન મૂતલે ॥
 મૂલં ફિં તપસઃ સમેન્દ્રિયજય, સત્ય સદાચારતા-
 રાગાદીંથ વિમર્તિ ચેન્ન સ યનિર્લિંગો ભવેત્કેવલમ્ ॥ ૩ ॥

શબ્દાર્થ- અરે ! વહ્નને ત્યજવાયો શુ ? આ પુરુષ એ વહ્નને
 ત્યજી દેવાયો શુ મુનિ થાય ? અર્થાત્ ન થાય. વિષ મ્વરી પહેલો
 અર્થાત્ વિષ રહિત એવો સર્વ શુ પૃથ્વોને વિષ થાય સ્વરો ? અર્થાત્
 ન થાય, તપનુ મૂલ સમા, ઇન્દ્રિયજય, સત્ય અને સદાચારપણું છે
 છતાં જો યતિ રાગાદિકને ધારણ કરછે તો તે યતિ નહિ, પરંતુ માત્ર
 લિંગધારી કહેવાય ॥ ૩ ॥

ફિં દીક્ષાગ્રહણેન ભો યદિ ધનાકાંક્ષા ભવચેતસિ,
 ફિં ગાર્હસ્થ્યમનેન યવધરણેનામુન્નર મન્યસે ॥
 દ્રવ્યજોપાર્જન ચિત્તમેન કથયત્પ્રમ્પત્તરસ્થાગજ,
 નો ચેદર્યપરિગ્રહગ્રહમતિર્મિસોર્ન સપદ્યતે ॥ ૪ ॥

શબ્દાર્થ- હે યતિ ! જા ધનની ઇચ્છા માય તો દીક્ષા લેવાયી
 શુ ? કારણકે, એ યતિવપને ધારણ કરવાયી ગ્રહસ્થપનાને તુ શુ
 સ્વોટો માને છે ? દ્રવ્ય મેલગયાનુ ચિત્તજ અંતરના કામને દેલાહી
 આપે છે અને જો અતરનો કામચિકાર ન હોય તો સાધુને ધનને
 અને સ્ત્રીને ગ્રહણ કરવાની ઇચ્છા યતીજ નથી. ॥૪॥

યોપાપદકગોવિવર્જિતપદે સતિષ્ઠ મિસો સદા,
 મુક્તાદારમકારિત પરચ્છે લબ્ધ યથાસમભવમ્ ॥

પદ્ધતાવશ્યકસત્ક્રિયાસુ નિરતો ધર્માદિરાગં વહન્ ,
સાર્દ્ધં યોગિભિરાત્મપાવનપરે રત્નત્રયાઠ્ઠકૃતૈઃ ॥ ૫ ॥

શબ્દાર્થ-હે સાથો ! સ્ત્રી, જીવ તથા પશુ પિનાના સ્થાનરૂને વિષે નિરતર રહે અને પારકે ઘર નહિ કરાવે ત્રા તેમજ અવસર પ્રમાણે મલેલા આહારને ભોજન કર. વલી આત્માથી પવિત્ર તેમજ જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રરૂપ ત્રણ રત્નોથી સુશોભિત એવા યોગી પુરુષોની સાથે ધર્માદિ રાગ કરતો છતો છ પ્રકારની આવશ્યક ક્રિયાને વિષે તત્પર થા. ॥ ૫ ॥

દુર્ગંધ વદનં વપુર્મલગૃહં મિષ્ણટનાદ્ભોજનમ્,
શય્યાસ્થલિભૂમિષુ પ્રતિદિન કથ્યા ન તે કર્પટપ્ ॥
મુઢ મુઢિતમર્દ્દદગ્ધશત્રવપ્ત દશ્યસે ભો જર્નઃ,
સાથોઽત્રાપ્યલજનસ્ય ભગતો ગોષ્ઠી કથ રોચતે ॥ ૬ ॥

શબ્દાર્થ-મુલ દુર્ગંધગ્રાહ, શરીર મલનું ઘર, મિષ્ણ માગવાથી ભોજન, પ્રતિ દિવસ પૃથ્વીને વિષે શયન, કેઢ ઉપર વસ્ય પળ નહિ પશુ, અર્દ્ધા શયની પઠે માત્રુ મુઢેલુ, આ પ્રમાણે આકૃતિવાલા તને હમેશા માણસો જૂવે ડે છતા હે માગો ! તને આજ મુધી સ્ત્રીયોની સાથે વાતો કરવી વમ રૂને છે ? ॥ ૬ ॥

અંગ શોણિતશુક્રસંભવમિદ્ર મેદોમ્નિમજ્જાકુર્ઠ,
ચાથે માક્ષિકપત્રસન્નિભમહો ચર્માઢિત સવત્ ॥
નો ચેત્કાકટુકાદિભિર્ગપુરહો જાયેત મ્હ્યં ધ્રુવમ્ ॥
દૃઢાઘાપિ શરીરપદ્મનિ કથં નિર્વેદના નાસ્તિ તે ॥ ૭ ॥

શબ્દાર્થ—આ શરીર સ્થિર અને ધોર્યથી ઉત્પન્ન થયું છે. તેમજ તે ચરચી, હાઢકા અને સ્નાયુથી ભરપૂર છે. વલી બહારના ભાગમાં માલ્લીઓની પાલ્લીના સરળી ચામડોથી ચાર તરફ ઢકાયેલું છે. જો આ વર્ણન કરવા પ્રમાણે શરીર ન હોય તો તે શરીર કામઢા અને નાર વિગેરે જીવોથી આશ્ચર્યકારી રીતે ભક્ષણ કરાય છે, તેમાં શરીરને જોડેને પણ ઢને, તે શરીર ઉપર વૈગમ્ય કેમ થયી થતો.

છીણાં ભાવવિલાસવિશ્રમગતિં દૃષ્ટાનુરાગ મનાન્,
માગાસ્ત્વ વિપદક્ષપક્ષફલવત્મુસ્વાદવત્યમ્નદા ॥
ઈપત્સેવનમાનતોઽપિ મરણ ધુસા મયચ્છતિ મો,
તસ્માદ્ દૃષ્ટિવિપાદિવત્પરિહર ત્વં દૂરતોઽમૃત્યવે ॥ ૮ ॥

શબ્દાર્થ—છીયોના શૃંગારાદિ ત્રિલાસની વિશ્રમવાલી મત્તિ-ને જોડે તુ જરા પણ રાગ ન કર. કારણકે, તે ફક્ત જોવાને અવસરે વિપદક્ષના પાલ્લી ફલની પેઠે ઉત્તમ સ્વાદવાલી દેલ્વાય છે. પરંતુ હે મુનિ ! તે છી જરાપણ સેવન કરવાથી માણસોને મૃત્યુ આપે છે, માટે તે સ્ત્રીયોને તુ ત્હારા પોતાના જીવિતને માટે દૃષ્ટિ-વિપસર્પની પેઠે દૂરથી ત્વજી દે. ॥ ૮ ॥

યદ્યર્થાચ્છસિ તત્તદેવ વપુષે દત્ત સુપૃષ્ઠ ત્વયા,
સાર્દ્ધં નૈતિ તથાપિ તે જઢમતે મિત્રાદયો યાતિ ક્ષિપ્ત ॥
પુણ્ય પાપમિતિ દ્વર્ષે ચ ભવતઃ પૃષ્ઠેઽનુયાયિષ્યતે,
તસ્માત્ત્વ ન કૃયા મનાગપિ મહામોહ સ્ત્રીરાદિષુ ॥ ૯ ॥

શબ્દાર્થ-તુ જે જે વસ્તુની ઇચ્છા કરે છે તે તે વસ્તુ તેં શરીરને આપીને તેને પુષ્ટ બનાવી દીધું, તોપણ હે જઙ્ગુદિ ! તે શરીર ત્હારી સાથે આવવાનું નથી. વલી શું મિત્રાદિ આવવાના છે ? અર્થાત્ તેઓ પણ આવવાના નથી. પરંતુ પુણ્ય અને પાપ ય બન્ને ત્હારી પાછલ આવવાના છે, માટે તુ શરીરાદિકને ત્રિપે જરા પણ મોહ ન કર ॥ ૯ ॥

અષ્ટાવિંશતિભેદમાત્મનિ પુરા સંરોપ્ય સાર્થો દૃષ્ટ,
સાક્ષીકૃત્ય જિનાન્ ગુરુનપિ કિયત્કાલ્ ત્વયા પાલિતમ્ ॥
ભક્તુ વાચ્છસિ શીતવાતવિહતો ભૂત્યાધુના તદ્વૃત,
દારિદ્ર્યોપહઃ સ્વવાતમશન ભુક્તે શ્રુધાર્તોઽપિ કિમ્ ॥ ૧૦ ॥

શબ્દાર્થ-હે સાધુ! તેં શ્રી જિનેશ્વરને તથા ગુરુને સાક્ષી કરી અઠાવિંશ ભેદવાલા સાધુ વ્રતને અંગીકાર કરીને કેટલોક કાલ પોણ્યુ છે. વલી હમણા તે તુ વિષયરૂપ વાયુથી હળાયો છતો યદ્ને તેને ભાંગવાની ઇચ્છા કરે છે. પરંતુ દારિદ્ર્યથી હળાયેલો પવો પણ શુદ્ધ્યો માણસ શું પોતાના વપન કરલા પદાર્થને સ્વાય સ્વરો ? અથ ત્ ન સ્વાય. ॥ ૧૦ ॥

સૌંદર્ય વાચ્છસિ કિં ત્વયા ગતભયે દાન તપો વા કૃત,
નો ચેચ્ચ કિમિદૈવમેવ લભસે લબ્ધ તદગ્રાગતમ્ ॥
ધાન્ય કિં લભતે વિનાપિ વપન લોકે કુદુર્બોજનો-
દેહે કીટકભક્ષિતેક્ષ્મસદૃશે મોહ દૃષ્ટા મા કૃયાઃ ॥ ૧૧ ॥

શબ્દાર્થ—હે સાધુ ! તુ દેહ સુખનો ઇચ્છા કરે છે ? તો શું તેં
 પૂર્વભવે દાન અથવા તપ કર્યું છે ? જો તેં દાન અથવા તપ નથી
 કર્યું તો તુ આ મનમાં શું પામવાનો છે ? અને સુખ પ્રાપ્ત કરવાનો
 ઇચ્છાયો જે શુભાશુભ કર્મ કર્યું છે તે આ મનમાં તેનો મેળેજ પ્રાપ્ત
 થયેલું છે. દૃષ્ટાંત કહે છે કે, લોકમાં કળગી લોક શું વાળ્યા વિના
 ક્યારે પણ પાન્ય પામે સ્વરા ? માટે કોઢાયો મક્ષણ કરાયેલી શેર-
 દીના સરસા દેહને વિષે દૃષ્ટા મોહ ન કર ॥ ૧૧ ॥

યત્કાલે લઘુભાદયેદિત્તકરો ભૂત્વા પરેપાં મુદે,
 મિત્સાર્થે ભ્રમસે તદાપિ ભવતો માનાપમાનો નહિ ॥
 મિત્સો તાપસદૃષ્ટિતઃ કદચનાત્કિ તત્સ્યસેઽહર્નિશં,
 શ્રેયોર્થે ક્ષિલ સઘ્ને મુનિર્વૈર્વાચા શુધાતુદ્ધવા ॥ ૧૨ ॥

શબ્દાર્થ—જે અસરે ન્હાના પાત્રોથી શુશોભિત હાથવાળો યદ
 છોકોના ઘરને વિષે મિત્સાને માટે ખમે છે ત્યારે પણ તને માન અપ-
 માન થતું નથી, હ સાધુ ! તો પછી તાપસદૃષ્ટિને લીધે કુત્સિત
 આહારથી રાત્રિદિવસ શા માટે રોજ કરે છે ॥ કારણ વ્રતન મુનિઓ
 કલ્પાણને માટે સુખ આપ્તિથી વત્સલ થયેલી વહુ પીઠાઓને નિશ્ચે
 સહન કરે છે.

एकाकी विहरत्यनारियतबन्धिवर्दो यथा स्मच्छया,
 योषामध्वरतस्त्वमेवमपि भो त्यक्त्वात्मयुथ यते ॥
 तस्मिन्नेदमिलापता न भवतः किं भ्राम्यसि मत्पद्म,
 मध्ये साधुजनस्य विप्रसि न किं कृत्वा सदाचारताम् ॥ १३ ॥

શબ્દાર્થ—હે મુનિ ! જેમ ગાઢીમા જોડાયેલો एक ચલદ પોતાની
 મરજી મુજબ ક્રીડા કરે છે તેમ તુ પણ પોતાના સમૂહને (મુનિ-
 સમૂહને) ત્યજી દઈ સ્ત્રીયોના મધ્યમા આસક્ત થયો છતો ક્રીડા
 કરે છે. જો કદાપિ ત્હારે તે સ્ત્રીયોની ઇન્ડા ન હોય તો તું તેઓના
 મધ્યે નિરંતર શા માટે ફરે છે અને સદાચાર પાલીને સાધુઓના
 સમૂહને વિષે કમ નથી રહેતો ? ॥ ૧૩ ॥

ક્રીતાશ્રં ભવતો મનરુદ્ધને રોપસ્તદા શ્લાઘ્યતે,
 મિક્ષાયાં યદવાપ્યતે યતિજનૈસ્તદ્ભૂજ્યતે સાદરાત્ ॥
 મિક્ષો ભાટકસન્નસન્નિમત્તનો પુષ્ટિં શ્રુયા મા કૃયાઃ,
 પૂર્ણે કિં દિવસાવર્જી ક્ષણમપિ સ્થાતુ યમો દાસ્યતિ ॥૧૪॥

શબ્દાર્થ—જો ત્હારે સરાય મોજનમા પણ વેચાયો અન્ન લાવવું
 પડતું હોય તો રોષ કરવો યોગ્ય છે, પરંતુ મુનિજનોએ મિક્ષામા જે
 અન્ન મેલવાય તેમ આદરથી મોજન કરાય છે, માટે હે મિષ્ટુ !
 માઢાના ઘર સરસા આ શરીરને તુ શ્રુયા પોષણ ન કર. કારણકે,
 શરીરની અગધિ પૂર્ણ થઈ રહેશે ત્યારે તેને યમ ક્ષણમાત્ર પણ
 તેમા રહેવા વેશે નહિ. ॥ ૧૪ ॥

કલ્યાણ્ય યદિ ધર્મદાન વિષયે દાતુ ન યૈઃ શક્યતે,
 દાસ્ત્રોપહતાસ્તથાપિ ત્રિપયાશક્તિં ન મુચતિ યે ॥
 ધૃત્વા યે ચરણ જિનેન્દ્રગદિત તસ્મિન્ સદા નાદરા-
 સ્તેષા જન્મ નિરર્થક ગતપજાકઠે સ્તનાકારમ્ ॥૧૫॥

શબ્દાર્થ—જો કે જે મૃદસ્થો પોતાને મહેલુ અન્ન ધર્મદાન કર-
વામાં આપો શક્તા નથી, જેઓ દરિદ્રથી હળાયા છતાં પણ વિષ-
યાશક્તિને મૂલતા નથી અને જેઓ જિનરાજે કહેલા ચારિત્રને ધારણ
કરી તેને ગિપે આદર કરતા નથી. તે સર્વેનો જન્મ બફરીના કંઠે
રહેલા સ્તનની પેઠે નિષ્ફળ ગયો છે. ॥ ૧૫ ॥

દુર્ગંધ નવભિર્ગંધુઃ પ્રવહતિ દ્વારૈરિમૈ સતત,
સંદૃષ્ટાપિ હિ यस્ય ચેતસિ પુનર્નિવેદના નાસ્તિ ચેત્ ॥
તસ્માન્નદુર્ગંધિ વસ્તુ કિદૃશમહો તત્કારણ કધ્યતે,
શ્રીગ્વંદાદિભિર્ગસરઠ્ઠતિરિય ય્યાહ્યાતિ દુર્ગંધતા ॥૧૬॥

શબ્દાર્થ—આ શરીર નવદારોયી હમેશા દુર્ગંધનેજ રહન કરે છે;
તે શરીરને જોડેને જે પુરુષના ચિત્તમા જો વૈરાગ્ય નથી થતો તો
પછી આશ્ચર્ય છે કે, તેને પૃથ્વી ઉપર ધોજી કઈ વસ્તુ વૈરાગ્યનું કાર-
ણ કહેવાય ? આ પ્રત્યક્ષ થીલક—ચંદન વિગેરથી કરલી ઝેળનો
સંસ્કૃતિ પણ દુર્ગંધનેજ પ્રગટ કરે છે. ॥૧૬॥

શોચંતિ ન મૃત કદાપિ પ્તિના ચયન્તિ ગેદે ધન,
તથેન્નાસ્તિ રુદતિ જીવનધિયા સ્મૃત્વા પુનઃ પ્રત્યહમ્ ॥
છૃત્વા તદ્દદનક્રિયા નિજનિમન્યાપારચિંતાકુલા—
સ્તન્નામાપિ ચ વિસ્મરંતિ કતિભિઃ સત્સરૈર્યાપિતઃ ॥૧૭॥

શબ્દાર્થ—સ્ત્રી જો ધરને રિપ ધન હોય તો મૃત્યુ પામેલા પતિ-
નો શોક કરતી નથી અને જો ધન નથી હોતું તો આજીવિકાનો

ધુદ્ધિયી તેને દરરોજ વારંવાર મયારીને રુદન કરે છે. વળી તે સ્ત્રીયો પતિની વર્ચ્ચદેહિક ત્રિયા કરીને પછો પોતપોતાના કામમાં આકુલવ્યાકુલ થઈ છતી કેટલાક વર્ષે તેનું નામ પણ વિસરો જાય છે. ॥ ૧૭ ॥

અન્યેષા ધરણં મવાનગણયન્ સ્વસ્થામરત્વ સદા,
દૈર્ઘ્યંચિત્તયસીંદ્રિયદ્વિપયશો ભૂત્વા પરિભ્રામ્યસિ ॥
અથ 'મ'પુનરાગમિષ્યતિ યમો ન જ્ઞાયતે મત્તરત્.,
તસ્માદ્દામહિત કુરુન્વમચિરાઢર્મ જિનેન્દ્રોદિતમ્ ॥ ૧૮ ॥

શબ્દાર્થ—દ દહચારો ' તુ ધીનાઓના ધરણને નહિ ગણકારતો , છતી હમેશા પોતાના અમરપણાનો વિચાર કરે અને તેથીજ તુ ઈન્દ્રિયરૂપ હાથોઓને યજ્ઞ યજ મટકે છે, પરંતુ મૃત્યુ આજે આગળે અથવા કાલે આગશે તે તત્ત્વથી જાણી શકાતું નથી, માટે તુ તરત પોતાના હિતકારક પણ જિનેશ્વર કહેલા ધર્મને આચરણ કર. ॥૧૮॥

દેહ નિર્મમતા ગુરી વિનયતા નિય શ્રુતામ્યાસતા,
ચારિત્રોગ્ગલતા મહોપશમતા સસારનિર્વૃન્તા ॥
અંતર્યામિપરિગ્રહત્પજનતા ધર્મક્ષતા માધુતા,
સાધો સાધુજનસ્ય લક્ષણમિદં મસારવિચ્છેન્નમ્ ॥ ૧૯ ॥

શબ્દાર્થ—દે સાધુ ! શરીરને વિષે નિર્મમપણુ, ગુસ્સે વિષ વિન-
યપણુ, નિરતર શાસ્ત્રને વિષે અમ્યાસપણુ, ચારિત્રનું ઉજ્જવળપણુ,
મોડુ ઉપશમપણુ, સંસારમા વૈરાગ્યપણુ, અંતરના અને વાદના પરિ-

ગ્રહને ત્યજવાપણું, ધર્મફળપણું અને માધુષણું, આ ઉપર કહેલ સાધુ-
જનનું લક્ષણ સસારનો નાશ કરનાર છે. ॥ ૧૯ ॥

લઙ્ગા માનુષજાતિમુત્તમકુળ રૂપ ચ નીરોગતાં,
બુદ્ધિં ધીધનસેવન મુચરણ શ્રીમજ્જિનેદ્રોદિતમ્ ॥
લોભાર્થં વસ્ટુપૂર્ણદેહુભિરલ સ્ત્રીકાય સૌરયાય મ્હો,
દેહિન્ દેહમુપોતક ગુણમૃત મ્હત્તુ કિમિન્ઙ્ઙાસ્તિ તે ॥૨૦॥

શબ્દાર્થ—હે દેહગારી ! મનુષ્યજાતિને, ઉત્તમકુળને, રૂપને, ની-
રોગીપણાને, બુદ્ધિને, બુદ્ધિવતની સેવાને અને શ્રી જિનરાજે કહેલા
ચારિત્રને પામીને લોભને અર્થ ધનને એકઠા કરવાના કારણથી
ત્હાર સર્વું, શું થોડા મુશ્વતને માટે ગુણથી પૂર્ણ એવા આ દેહરૂપ
ઉત્તમ નાવને ભાગી નાશવાની ત્હારી ઇચ્છા છે ? ॥ ૨૦ ॥

વૈતાલાકૃતિમર્દદગ્નમૃતકં દૃષ્ટ્વા ભવત યતે,
યાસા નાન્તિ મય ત્વયા સમમ્હો જલ્યંતિ મૃત્યુત્તરમ્ ॥
રાક્ષસ્યો મૃતિ નો ભરંતિ વનિતા મામાગતા મક્ષિતુ,
મર્ત્વૈરં મપભ્યાયતા મૃતિમયાત્ ત્વ ત્વ મા સ્યાઃ ક્ષણમ્ ॥૨૧॥

શબ્દાર્થ—હ યતિ ! વૈતાલના સરસી આકૃતિવાલા અને અર્દ્ધ-
દગ્ધ થયેલા ગ્રંથ સરસા તને જોઈ જે સ્ત્રીઓને મધ થતો નથી,
તેજ સ્ત્રીઓ તમને ઉત્તર આપે છે. શું તે સ્ત્રીઓ પૃથ્વીને વિષે રાક્ષ-
સીયો ન કહેવાય ? અર્થાત્ કહેવાય ‘ તે સ્ત્રીઓ મને મક્ષણ કરવા
આવી છે. ’ એમ થાની તું મૃત્યુના મયથી નાસી જા, ત્યાં ક્ષણમાત્ર
પણ રહિશ નહિ. ॥ ૨૧ ॥

मागास्त्व युवतोऽगृहेषु सतत विश्वासता सशयो-

विश्वासे जनवाच्यता भवति ते न स्यात्पुमर्थं ततः ॥

स्वाध्यायानुरतो गुरुक्तवचन चित्ते समारोपयन्,

तिष्ठ त्वं विकृतिं पुनर्नृजसि चेद्यासि त्वमेव क्षयम् ॥२२॥

शब्दार्थ-तु स्त्रीयोना घरने विषे निरंतर विश्वासपणुं न कर. कारणके, विश्वास करवायी सशय अने लोकमा निंदा पाय छे अने तेयो त्हारो काह पुरपार्थ ययानो नयी. माटे तु गुरुना कहेला वचनने चित्तमा धारण करी मणवा मणारवामा आसक्त थयो छतो रहे. वली जो तुं विकार पाय्यो तो निश्चे नाश पायीश ॥२२॥

किं सस्कारशक्तेन विद् जगति भो कास्मीरज जायते,

किं देह शुचिता प्रजेदनुदिनं मसालनादनसा ॥

सस्कारो नखदतवक्रवपुषा साधो त्वया युज्यते,

नाकामी किल मदनप्रिय इति त्व सार्थक मा कृया ॥२३॥

शब्दार्थ-हे मुनि ! जगत्मा सेंकडों उपायोयी पण शुं विष्टा होय ते कंकु थाय खर ? अथवा हमेशा सेंकडोवार मयन्नवडे धो-वायी शरीर शुं पत्रिपणाने पामे ? माटे त्हार नख उतारवा, दात साफ करवा, मुख साफ राखतु अथवा शरीर धोतु बिगेरे सस्कार करवा योग्य नयी ? तो 'तु शु अकामी नयी ? अथवा मदनप्रिय छे ?' ए वचनने तु सार्थक न कर. ॥ २३ ॥

आयुष्य तव निद्रयार्द्धमपर चायुस्त्रिमेदादहो,

घालत्ये जरया क्रियद्वयसनतो यातीनि देहिन् वृथा ॥

નિશ્ચિત્યાત્મનિ મોહપાદમધુના સંછય ધોધાસિના,
મુક્તિશ્રીવનિતાવશોકરણસચારિત્રમારાધય ॥ ૨૪ ॥

શબ્દાર્થ—હે દેહિનુ ! તારું અર્ધુ આપુપ્ય નિદ્રામાં ચાલ્યુ જાય છે અને ધાકીનું અર્ધુ પ્રણ મેદયી ચાલ્યુ જાય છે, તે પ્રણ મેદમાં કેટલુંક ધાલ્યાવસ્થામાં, કેટલુંક શુદ્ધાવસ્થામાં અને કેટલુંક વિષયાદિવ્યસનમાં ફોગટ જાય છે, આ પ્રમાણે તું આત્માને વિષે નિશ્ચય કરી હમણા મોધરૂપ સ્વયં મોહપાદને કાપી નાલી મુક્તિ શ્રી રમણીને વશીકરણ એવા ઉત્તમ ચારિત્રને આરાધ.

શુભેવિંશતિભિશ્ચતુર્ભિરધિકૈઃ સદ્ગુણેનાન્વિતૈઃ,
ગ્રંથ સજ્જનચિત્તવલ્લભમિમ ધીમહિષેણોન્તિમ્ ॥
શ્રુત્વાત્મેન્દ્રિયફુજરાન્સમટતો રૂઢંતુ તે દુર્લ્લયાન્,
વિદ્વાસો વિપયાટગીપુ મતન મસારવિન્નિહતયૈ ॥ ૨૫ ॥

શબ્દાર્થ—શ્રી મહિષેણ ગુરુ ઉત્તમ લક્ષણવાળા ચોવીસ કાન્ધોવડે ફહેલા આ સજ્જનચિત્તવલ્લભ નામના ગ્રંથને સાંભળીને પૂર્વે કહેલા સત્ પુરુષો સસારનો હેદ કરવા માટે ત્રિપયરૂપ અરપ્યમાં મટકતા એવા દુર્જય ઇન્દ્રિયરૂપ ગજોને વશ કરો. ॥૨૫॥

॥ इति सज्जनचित्तवल्लभ सपूर्णम् ॥

श्रीअतरिक्षपार्श्वनाथमाहात्म्यम्

(संग्राहक अने संशोधक मुनि श्रीक्षान्तिविजयजी)

प्रणम्यपरमानन्दम्, शान्तिरस निमज्जनम् ।

१स्वानुभूतधर्मत्कारो, वर्ण्यते सदुपकृते ॥ १ ॥

जम्बूद्वीपभरतस्य, मध्यभूभाग मदनम् ।

पुर सत्यपुरं नाम्नाऽभूद्वनखंडमदितम् ॥ २ ॥

तत्रोप(क्ष)गलवशेऽभू-द्राजमल्लोऽस्य तु प्रिया ।

मूली नाम्ना भानिराम, पुत्रं सौम्यमजीजनत् ॥ ३ ॥

अन्यदा तत्र नगरे, शमादिगुणसागर ।

विजयदेव आचार्यो, ययौ साधुसमन्वितः ॥ ४ ॥

घनागम मयूरीव, तत्रसूरि समागमम् ।

श्रुत्वा मृत्तो(च) ययु सर्वे, वदितु श्राद्धव्याविका ॥ ५ ॥

यद्य (१) सूरि पदाम्भोजं, चातकेणिव पक्षिषु ।

आगमामृतपिपाषुषुपविष्टेषु तेषु च ॥ ६ ॥

सप्तनयाश्चतुर्भङ्गाश्च दुरितदूरिकारणाम् ।

मुधा मुधाकर्षीं सूरिविंदधे धर्मदेशनाम् ॥ ७ ॥ युग्मम् ।

तद्विरा प्रतिपुद्भोऽहं, दीक्षां जग्राह सोत्सुकः ।

भावविजय इति मे, दीक्षा नाम व्यधाद्गुरुः ॥ ८ ॥

ततश्च गुरुभिः सार्द्धं, विहरन्मरुमडले ।	
अभ्यासयामासाम्भास, सूनादीना यथारुचि ॥ ९ ॥	
ततः सतुष्टगुरुभिः, जौघपुरारुच्यपत्तने ।	
श्रीमंघसमक्षं मयि, गणिपद समर्पितम् ॥ १० ॥	
ततश्च श्रीमदाचार्यः, पाटणसंघप्रेरितः ।	
अर्घुदाद्रिपभिरेव, सशिष्यो गुर्नर ययौ ॥ ११ ॥	
गच्छन्मार्गमृत्तौ ग्रीष्मे, नेत्रयामं रुजाऽभवत् ।	
यथा तथा गुरुमिश्र, सार्द्धं पू पाटण ययौ ॥ १२ ॥	
श्रीमन्तः आरकास्तन, सौषधरगदङ्कारैः ।	
विविधोपायनं चक्रुस्तथाऽप्यगता मे हृष्टौ ॥ १३ ॥	
दीपहोनसृष्टमित्र, नेत्रहीनोऽहमन्यदा ।	
विजयदेवमाचार्य, पृष्ट वींस्तुदुपायनम् ॥ १४ ॥	
ततो मयि कृपा कृत्वा, ददौ सुरीश्वरस्तदा ।	
पद्मावत्या महामत्र, पूर्णविधिविधानतः ॥ १५ ॥	
ततश्च श्रीमदाचार्यश्चातुर्मासीं समाप्य च ।	
मुनिना सह मा तत्र, मुक्त्वाऽन्यत्र विनिर्ययौ ॥ १६ ॥	
ततो गुरुक्तविधिना, तन्मन्त्राराधिते सुरी ।	
एतस्य स्वप्ने सविस्तार, ममाचख्यौ च तद्यथा ॥ १७ ॥	
कुर्माङ्गहरिवशस्य, श्रीसुव्रतस्य शासने ।	
यभूव रावणो नाम, मतिरिष्णुर्महाबली ॥ १८ ॥	

- एकदा स्वस्वसुनार्धं, खरदूषणभूषतिम् ।
 प्रेषयामास कस्मैचित् कार्याय सोऽतिसत्त्वर ॥ १९ ॥
 सोऽपि पाताललङ्घनी, रिमानमधिरुह्य च ।
 खगः खग इव व्योममार्गेण प्रचचाल च ॥ २० ॥
 अनेकान्नगरान् देशान्, वनखाड्यंश्च भूधरान् !
 'समृद्धन्याय विंगोलिं, देशमापाऽश्नसणे ॥ २१ ॥
 तदा चोत्तीर्य सो भूमौ, स्नात्वा पूजनपात्रभृत् ।
 समानय जिनचैत्य, सूपकारमदोऽवदत् ॥ २२ ॥
 प्रणम्य सभयः प्राह, सूपकारः कृताञ्जलिः ।
 स्वामिन्याताललकायां, गृहचैत्यं तु विस्मृतम् ॥ २३ ॥
 इति श्रुत्वा महिनायस्तत्रस्थ बालुगोमयम् ।
 समादाय विनिर्माय, पार्श्वनायस्य प्रतिमां ॥ २४ ॥
 नमस्कारैर्महामन्त्रैः, प्रतिष्ठाप्य समर्च्य च ।
 विससज्ज जलरूप, विम्बमाशातनाभयात् ॥ २५ ॥
 पतन्मात्रप्रतिमा ता, तत्र कृपस्थदेवता ।
 गृह्य(धृत्वा)पुण्यपूत्रमिव, चकार वज्रसन्निभाम् ॥ २६ ॥
 खरदूषणभूपोऽपि भोज्य भोज्य ततोऽगमत् ।
 स्वामिनार्यं विधायाश्च, पुनर्लङ्कापुरीं ययौ ॥ २७ ॥
 तत्प्रभृति बहुकाल, तत्र कृपे स निर्जरः ।
 पूजयामास तद्विज, भक्त्या भाविजिनोत्तम ॥ २८ ॥

शास्त्रोक्ताऽऽर्य सार्द्धपंचे विंशदेशान्नववर्तिकाः ।

वैराटनगरणासी, मत्स्यदेशोऽत्र स्थिते ॥ २९ ॥

स देशो विंगोलिनाम्ना, तदा ख्यात स्तवश्च सः ।

वैराटश्च ततोप्यभूत्, वराडेति तु सामत ॥ ३० ॥

तत्राभूचन्द्राशीरा, डेरुचपुरपत्तने ।

श्रीपालः सच मजाना, नेत्रकैरचन्द्रपाः ॥ ३१ ॥

पितृभ्या कल्पितो नाम, श्रीपाल स्तस्य तारुण्ये ।

इत्येति कृत लोके, सम्यगिलां मशासनात् ॥ ३२ ॥

एफदा माकूतनै पापै, कुष्टरोग भयकर ।

माहुरभूतनी राक्ष-सोनामूर्च्छ त्मोऽभीक्षणं ॥ ३३ ॥

विधिर्धौपधविर्देवी, कृतोपायोऽपि भूपति ।

नालेमे जातुचिच्छान्ति, जनवादिनलाशये ॥ ३४ ॥

अन्येपुरेलचो भूप-स्तया वेदनयाऽऽकुलः ।

निरगास्त्रपुराद्वाह्य, रजा निर्द्विहवये ॥ ३५ ॥

इतस्ततो भ्रमनुराजा, तोयतपासमाकुलः ।

यत्र पार्श्वगर्भकूप, ययौ विश्रान्तरोस्तले ॥ ३६ ॥

तत्र कूपे परांशस्य, प्रक्षाल्येलापतिस्तदा ।

स्वच्छस्वादूपयः पीत्वा, पुन स्तशिशिरं ययौ ॥ ३७ ॥

घर्ममार्गमतिक्रान्ते, श्रातचित्त स भूपति ।

सायकालेऽपि सुम्बा (प्या)प, मराह्णि स्वत्रमश्नके ॥ ३८ ॥

यः सदा सप्ररात्रं, मीनेव फर्फरायकः ।
 स तस्यांनिगि निश्चिन्तो, लेभे निद्रां यथारुचि, ॥ ३९ ॥
 प्रातः समुत्थिते रात्रि, निस्स्वाणिपदाननम् ।
 रात्रौ त्रियोज्य सा रात्री, पमन्तु भाणवल्लभ ॥ ४० ॥
 स्यामिन् ? ह्योऽत्रि कराद्वास्यां, भवद्भिः कुत्र क्षालितं ।
 येनैतद्दिनष्टुष्टम्, महश्यते ममाधुना ॥ ४१ ॥
 चलतेन ! पुनर्युय, सर्वाङ्गम् तत्र क्षालयता ।
 गर्मिष्यति भयता वै, तेन तोयेन कुष्टरू ॥ ४२ ॥
 इति रात्र्या बचो बुद्धो, गत्वा तत्र नृपलचः ।
 सर्वाङ्ग स्नपयामास, पार्श्वपूतेन पायसा ॥ ४३ ॥
 अनलेन यथा स्पर्शं ततोयेन तथा वपुः ।
 घभूवत्तक्षण तस्य होत्रस्य निरामय ॥ ४४ ॥
 ततः स समाप्ताश्वर्य-सराक्षीलचभूपतिः ।
 अन्नपान परित्यज्या-रात्रयामास तमुर ॥ ४५ ॥
 भो कृता-तर त्रिष्टाव-भोमोऽत्रसेत्रदम्ने ।
 य कोऽपि तिष्ठति सो मे, देहि दर्श मत्प्रिया ॥ ४६ ॥
 इत्युदीर्य म्पिने रात्रि, निर्जगाम दिनत्रय ।
 दृष्ट्वा दृढमणयन, तदा तत्रम्यदेवता ॥ ४७ ॥
 स्वमान्तर समागत्य, उभाणे त्येञ्चाधिर ।
 राजन् ! पार्श्वप्रभो त्रिं, त्रिंनेऽत्र स्वराऽर्पित ॥ ४८ ॥

तन्मूर्तिस्पर्शतः एन-न्महापूतं पयोऽभवत् ।

तद्वारिभिः स्नपनेन, त्वच्छरीर निरामय ॥ ४९ ॥

तद्विम्बस्पर्शतोयेना-साध्यान्वपि लयति हि ।

श्वासत्वासञ्चरशूल-कुप्रादीनि न शसय ॥ ५० ॥

नेत्रहीनो लभे भेत्रे, वधिर कर्णगोचर ।

मूको वाचा पदौ पह-रपस्मारी पुनर्वपु ॥ ५१ ॥

वीर्यहीनो महावीर्य, धनार्यी द्रविण तथा ।

कान्तार्यी कान्तकात्वा च, पुत्रार्यी पुत्रपौत्रकान् ॥ ५२ ॥

गतराज्यो महाराष्ट्र, पदहीनो पदोत्तम (म) ।

जपकाक्षी लभेज्जीत, विद्याहीनः सरस्वतीम् ॥ ५३ ॥

प्रायन्ते भूतप्रेतालाः ङायिनी शायिनी मुखाः ।

शाम्यन्ति कुग्रहाः सर्व मूर्तिस्पर्शेन

(स्पृष्टेन) वारिणा ॥ कुलकम् ॥ ५४ ॥

वर्णे किं बहुभिरस्या, स्नेहकार्यं मद्रायिनी ।

चिन्तामणि रिवसाक्षा-दिय मूर्तिः कलौ नृप । ॥ ५५ ॥

नागराजधरणस्य, सेवकोऽह स्वयं प्रभोः ।

तदा दिष्ट इह स्थिता, भक्त्या मूर्तिं मुपास्महे (१) ॥ ५६ ॥

आकर्ण्येति त्रिमोर्वर्णै, भक्त्योल्लसितमानसः ।

तत्प्रत्यक्षचमत्कारी, मूर्तिं स प्रार्थित (प्राथितवान्) सुरात् ५७

देवः प्राह श्रुणु राजन्! मार्गिते धनधान्यके ।

दास्येऽहं त्वा यथेष्ट च, पर मूर्तिं कदापि न ॥ ५८ ॥

एवं नानाविधैर्वर्क्यैः, सुरे सबोधितेऽपि सः ।

न व्यधात्पारणं राजा, मूर्तिनिघृष्टुमानसः ॥ ५९ ॥

गते प्राणेऽपि यास्यामि, नाहमिति दृढाश्रयः ।

भक्तपानं विना तत्र, व्यतिर्यो सप्तवासर ॥ ६० ॥

ततस्तपोबलादेत्य, रात्रौ धरणराट् स्वयम् ।

प्रयोध्य तमित्युवाच, राजन् ! किं त्व इवायसे ॥ ६१ ॥

महाचमत्कारिण्यास्या-मूर्त्याः पूजा न सेन्स्पति ।

गुप्पद्भिश्च ततो राजन् ! सिद्धकार्यो गृहं व्रज ॥ ६२ ॥

राजोराच फणिराज ! स्वकुक्षिभरणेन किं ।

ततो जगदुपकृते, देहि मूर्तिं मम प्रभो ॥ ६३ ॥

विनाऽऽकृतिं न यास्यामि, गते प्राणेऽपि नागराट् ! ।

ददातु न ददातु वा मम प्राणस्तु तत्प्रभोः (१) ॥ ६४ ॥

इत्याकर्ण्य नागराजः साधर्मिरुष्टभीतिना ।

प्राह तमेलचाधीशं धरणेन्द्रो धरणीधर ॥ ६५ ॥

राजन् ! त्वद्भक्तिसंतुष्टो दास्येऽहं प्राणतः प्रिया ।

जगदुपकृते नून, मूर्तिमिमां चमत्कृत(ता)म् ॥ ६६ ॥

परमस्य प्रभोः राजन् !, मा कार्षीस्त्वमाशातनाः ।

अन्यथा चेन्महाकष्ट, मचेतसि भविष्यति ॥ ६७ ॥

ओमिति स्वीकृते राक्षि, प्राह नागो नृप ! श्रुणु ।

ममे स्नात्वा स्वच्छाभूय, त्वमेहि कूपनैकटम् ॥ ६८ ॥

विधाय नास्त्रिविका, बध्ना ता सूत्रतनुभिः ।

। तस्मिन् कृपे घट मियो-चार्य करावलम्बनात् ॥ ६९ ॥

स्यापयिष्यामि तन्मूर्तिं यानपात्रे ततो नृप ॥

। मद्भिर्निष्काप्य वर्षाप्य नाडिरये निवेक्ष्यता ॥ युगम् ॥ ७० ॥

सप्ताहो (हौ) गोमनुवत्सौ, रये नि योज्य तदग्रतः ।

। त्वया गम्य च त्वत्पृष्ठे मो रयः स्वयमेप्यति ॥ ७१ ॥

नीयता ते यत्र चांच्छा विम्य पार्श्वपभो रिद ।

॥ दृष्ट्व्य न त्वया पृष्ठे, दृष्टे पृष्ठे न चैप्यति ॥ ७२ ॥

एतत्पचमकालत्वा, दृष्टो मूर्त्यधिष्ठितः ।

॥ तस्याह पूरयिष्याम्यु-पासकस्य मनोरथे ॥ ७३ ॥

इत्युक्तवा तन्निष्ठाशेषे, नागराजे गते सत्रि ।

। सैमबुद्ध ममे राजा, तथाचक्रे स वत्सणात् ॥ ७४ ॥

वासागताम् प्रतिमाम् ताम, स्याप्य नालरये नृपः ।

॥ तथैकौ द्वौ च सयोज्य, तदग्रिमश्चाल सः ॥ ७५ ॥

मार्गं गच्छन्कियद् दूरं, राजा दध्यौ स्ववेतसि ।

। नाकर्ण्यते रयनाद, तत्किं नाथो नागच्छति ? ॥ ७६ ॥

इतिचिन्त्य (१) वरदृष्ट्या, सेसाञ्चक्रे नृपः प्रभुम् ।

। तद्दृष्टिपातमात्रेण, निरगादधस्तादयः ॥ ७७ ॥

तत्र न्यग्रोधवृक्षाधोऽ-नरिसे च स्थितं चिह्नं ।

। वीक्ष्य सप्तकरोदग्र-मतरिस्ततो जगु ॥ ७८ ॥

वर्तन्नि सखिते नाथे, सविपादं नृपैस्तदा ।

१ पुनरारात्रितो नागः, प्रादार्थ्यं स्यास्यत्यसौ ॥ ७९ ॥

इत्याकृत्य महीनाथ-रतत्र चैत्यमकारयत् ।

६ विशाख लक्ष्मणाद्वय, रगमंडपमंडित ॥ ८० ॥

परिसमाप्त तर्चेत्य, दृष्ट्वा दयौ नृपो हृष्टः ।

अहो ह्रीदृष्टचेयेन, स्यास्यत्यत्रि ममाभिधा ॥ ८१ ॥

न चैत्ये स्थातुमर्हन्तम्, प्रार्थयामास पार्थिवः ।

परं नागञ्छति तत्र, नृपञ्चिमानकारणात् ॥ ८२ ॥

ततः खिन्नोऽवनीनाथः, पुनः सस्मार भोगिनम् ।

परं नायाति भोगी सा, नृपञ्चिमानकारणात् ॥ ८३ ॥

अतिखिन्नस्तदा दीनो, राजा पप्रच्छ मन्त्रिणं ।

प्रभुर्नागच्छति चैत्ये, किं कार्यं तदुपायनम् ॥ ८४ ॥

इति श्रुत्वा हृदि चित्त्य (१) जजल्प सचिवस्तदा ।

उपायमेवमस्त्यत्र, घृणुत मद्वचः प्रभो । ॥ ८५ ॥

श्रुयतेऽभयदेवायः सर्वशास्त्रविगारः ।

मान्यो बहुषु भूपषु, सूरिः सूरिबलावितः ॥ ८६ ॥

सुर्जरदेशि(स्त्री)यो राजा, कर्णं कर्णेन विप्रम् ।

स ददौ श्रीमति सूरौ, मल्लभारिमहापद ॥ ८७ ॥

सचाचार्यो गतेरर्प, स्वम्भनमघसत्तमै ।

समं माणिरयदेवार्थं, ननुमितः समागतः ॥ ८८ ॥

स त्वय् निघने देव ? देवगिर्यभिचेपुर ।

येन कनाप्युपायेन, चेन्नायातोह साधुभूत् ॥ ८९ ॥

तदा तत्सूरिभिर्नून, युष्मत्कार्यं च सेत्स्यति (ति) ।

इति श्रुत्वा नृपस्तत्र, सचिवेनाऽऽनितो गुरुरः)म् ॥ ९० ॥

अन्तरिक्षे स्थित विम्बं, दृष्ट्वा सूरिः सविस्मयः ।

श्रुत्वा नृपवचो नाग, सस्मार ज्युषवासकं ॥ ९१ ॥

आगत्य घरणस्तत्रो-वाच सूरिः श्वरमिति ।

एतच्चैत्य विनिर्माय, राज्ञो हृदि मदोद्गुह्यम् ॥ ९२ ॥

ततोऽत्र नृपचैत्ये न, स्थास्यति संघमण्डिते ।

इति नागवचः श्रुत्वा, आदत्तनमाकारयत् ॥ ९३ ॥

भो सर्वथावका ! यूयं, मृणुतात्राशुलाघव ।

कुक्कुभम् नूतनं चैत्य, तत्र स्थास्यत्यसौ प्रभुः ॥ ९४ ॥

इति सूरिवचः श्रुत्वा, श्रद्धाभक्तिसमन्वितैः ।

सूरि संगा गतैः श्रद्धैः मिलित्वा चैत्यमकारयत् ॥ ९५ ॥

ततः सूरिस्तुनः स्वामो, सुरमकमित्रः स्वयम् ।

खादूतोर्यं च तच्चैत्ये, विवेश सर्वज्ञनेसितम् ॥ ९६ ॥

तत्रापि भूमितः सप्ता-हुलोच्चं संस्थितः प्रभुम् ।

प्रतिष्ठाविधिना सूरिः, प्रतिष्ठापितवोस्तदा ॥ ९७ ॥

द्विचत्वारिंशदुत्तरै-कादश शत ११४२ विक्रमे ।

माघसितपचम्यर्कः, मूर्ध्वे विजयागते ॥ ९८ ॥

१ तदा तयेच्छित सूरि-रेतत्कार्यं विधास्यति ।

इति श्रुत्वा नृपस्तत्रा-नोनयः सचिवेन तम् ॥ प्र ॥ ९० ॥

२ आकाशात्

तत्र प्रभोरग्रवामे, भागे नटधिष्ठायक(का)म् ।
 स्थापित* तीर्थरक्षार्थं, सूरिः शासनदेवत(ता)म् ॥ ९९ ॥
 तदा च तत्प्रभो भूषो, नानारत्नै* सुमंडितम् ।
 न्यस्य मौलौ किरीट च, कुण्डले कर्णयो द्वयोः ॥ १०० ॥
 हीरविशेषकं भाले, दृष्टिममृतवर्षिणीम् ।
 कण्ठे मुक्ताफलहार-भङ्गे स्वर्णाङ्गरक्षिकाम् ॥ १०१ ॥
 भामण्डलं शिरःपृष्ठे, सूर्यविम्बविदम्बरम् ।
 शीर्षोपरि सितच्छत्र, मेघाढम्बरदम्बरम् ॥ १०२ ॥
 सद्यस्त्रिगुणस्तत्र, गुरुरूर्ध्वशिरोमणिः ।
 अज्ञानतिमिर इर्तु, सौत्ततार निराजनीम् ॥ १०३ ॥
 चतुर्भि* कुलकम् (कलापकम्)
 ददौ च जिनपूजायै, वासयित्वा पुरंतदा ।
 श्रीमद्वासात् श्रीपुराण्यम्, श्रीपुरमेकमेव च ॥ १०४ ॥
 यत्र विनिर्गतो नाय-स्तत्रैरेवचभूषतिः ।
 कुण्ड बन्ध कूपस्य, तत्तोयसर्वोपकृते ॥ १०५ ॥
 तदा तत्र चतुर्मासं, कृत्वा सूरि नृपेरितः ।
 ततः प्रबोधयन् भग्यान्, विजहार महीतले ॥ १०६ ॥
 ततो भो भारविजय^१, त्वमपि तत्प्रभु थय ।
 आगमिष्यसि ते नून, नयनयुगल पुनः ॥ १०७ ॥

इति रात्रौ सुरीयाचा, श्रुत्वाहं गुरुनान्धर्व ।

श्राद्धोश्च प्राह तैः सार्द्ध-मन्तरिक्ष ययौ तदा ॥ १०८ ॥

तत्र सने समस्तानां, यात्रिणा प्रभु दर्शन ।

अभूत्परच मे नैव, म दमाग्यशिरोमणे ॥ १०९ ॥

तदा खिन्नोऽन्नपानीय, त्यक्त्वाऽह दर्शनोत्सुकः ।

नानास्तुत्याऽन्तरिक्ष त, स्तोतु तत्र प्रचक्रमे ॥ ११० ॥

नमस्तुभ्य जिनेन्द्राय, आहिणेऽपकृतामपि ।

कलौ जाग्रतदेवाय, यथेष्टफलदायिने ॥ १११ ॥

विना स्वार्थमहिं नाथ^१, कृतो नागेश्वरस्त्वया ।

कमठे वैरिणि दत्त, सम्यक्त्वमनिनिष्ठुरे ॥ ११२ ॥

आपाद्भूमिक श्राद्ध, त्वा चिरकालतेविन ।

दत्तः स्वामिन् ! त्वया मोक्ष. काण्ठ्यरससागर ! ॥ ११३ ॥

भयत्याऽऽलिङ्गनकुर्वन्तम्, गज स्वर्गं ददे त्वया ।

ततः फलिकुण्डनाम्ना, त्व मयितोऽभरो भुवि ॥ ११४ ॥

नवाङ्गवृत्तिर्तुधा-भयदेगणेशितु^१ ।

बुष्टं हत्वा त्वया नाथ^१, कृत्र हेमशुक्तिवपु^१ ॥ ११५ ॥

पालनपुरनराघोशः, पालनः परमारक ।

भ्रष्टराज्य पुनर्जमे, त्वत्पदाम्बुजसेरनात् ॥ ११६ ॥

उद्देशिथ्रेष्टिनो गेहे, घृतवृद्धिस्त्वया कृता ।

ततो घृतकलोलारयो, नाथ ! त्वं भुवि विश्रुतः ॥ ११७ ॥

पुत्राय च फलवत्स्य (१), वृद्धिस्तत्र त्वया कृता ।

॥ ततः फलवृद्धिः नाम्ना, रयातः क्षोणीतलेऽभव, ॥११८॥

एलचपुर्नरेन्द्रस्य, सदाहकीटकुष्ठिनः ।

कुष्ट^१ इत्य खया नाय^१, कुद्देह (१) स्वर्णसन्निभं ॥ ११९ ॥

अत्राप्य न्तरिक्षे स्थातु-मिच्छाऽभूत्ते कर्त्ता पर ।

॥ मलुधारिस्त्रिवतुष्ट, एन्य चैत्ये स्थितोऽसि भोः^१ ॥ १२० ॥

एत्र कियदूर्णयामि, भोऽनन्तरर्णगर्भिन । ।

यदि सहस्रजोह्वोऽपि, पार न तर्गह कथं ॥ १२१ ॥

ईदृगीदृक् चमत्कार^१, दर्शितो भुवि नाय । मे ।

॥ तर्हि किं ? नेत्रयुग्म ते, फठिनमस्त्युद्घाटितु ॥ १२२ ॥

हा नाय । तात । हा स्वामिन्^१, हा चामाकुलनन्दन । ।

॥ हाऽश्वसेनचशदीप^१, देहि प्रत्यक्षन्धेन ॥ १२३ ॥

इष्टरस्तु यदि पुत्र, पित्रो न ददत स्वदा ।

॥ कोऽन्यो दास्यति इतात^१, हा । हा । । नेत्र देहि माम ॥ १२४ ॥

इत्युद्धार कुर्वतो मे, नोटयाप्राप्त दृष्ट ।

॥ जनजयार^१ सार्द्ध-मद्राक्षं त्रिजंगत्पतिम् ॥ १२५ ॥

यया घनेऽपगतेऽर्क^१, पश्यन्ति प्राणिनोऽस्त्रिणा ।

॥ तथाऽह चक्षुःविषया-नद्राक्ष पदार्थान् पुन^१ (पुर) ॥ १२६ ॥

हा नाय । सत्योऽसि पार्श्वो, लोह हेमकरो भुवि ।

॥ पार्श्वनायम्वत. सत्यं, तान ते तान (तात तात^१) कृतोऽभियम् १२७

ततश्च पारणं कृत्वा, ऽह हर्षोत्पुल्लोचनः ।

पुन पुनरन्तरिक्ष, ददर्श दृष्टिदायकम् ॥ १२८ ॥

ततो रात्रौ सुषुप्ते मा, एत्याचख्यौ च देवता ।

वत्स ! त्वयाऽत्र कार्यं च, लघुवाद् दीर्घमदिर ॥ १२९ ॥

प्रतिपुद्गं प्रभातेऽह, आदान् तत्रोपदिश्य च ।

एकप्रार्थं कारयित्वा-ऽऽरम्भयामास मदिर ॥ १३० ॥

अन्यसहस्रं विसर्ज्याह, तत्र म्रियत्वाऽल्पध्वजैः ।

यावन् वत्सरकालेन, सम्पाप नवमदिग् ॥ १३१ ॥

तत श्रीमद्विष्णुमान्दे १७७५, चैत्रमितपट्टया रत्नौ ।

वत्सवमदिरे नाथ, स्थापयामास सोत्सवं ॥ १३२ ॥

तत्रापि सोऽन्तरिक्षोऽहं-घ्न चैव्यं श्रुत्वा तदा ।

स्तुत्यैवाद्गुरुमुष्टं च, निषेगितं कथयन् ॥ १३३ ॥

तत्र नाथ प्रतिष्ठाप्य, पूर्वाभिमुखमासने ।

यौविर्बोर्न मम पाद्य, कृतकृत्यस्तदाऽभवत् ॥ १३४ ॥

तत्रैव महुरोः पादान्, भक्त्या भादौ निषेय च ।

गूरं विजयदेवस्य, गुरुभक्तिपरायणौ ॥ १३५ ॥

ततोऽपि पतिपयानि, म्रियन्वा तत्र दिनानि च ।

भक्त्यै मां वैः परिमास्य, दशदेव फणिश्वरं ॥ १३६ ॥

पुनरागमनोत्तमोक्त-मगो निर्गन्धोऽस्तनः ।

सर्वं सु (सू) पयापयाऽ-न्तरिक्षत्रनोपकृते ॥ १३७ ॥

एव मन्योऽपि यो मर्त्य-श्रान्तरिक्ष श्रयिष्यति ।

पु (पू) रयिष्यति स तस्य, प्रभु पुर्णमनोरथ ॥ १३८ ॥

॥ ग्रंथकर्तुः प्रशस्तिः ॥

सप्ततीर्थवाग्रपत्र, हीरसूरिरकन्यरात् ।

हेत्वयित्वा जयं चक्रे, यावच्चन्द्रदिवाकरं ॥ १३९ ॥

तच्छिष्यो विजयसेनो, जागिर प्रतिबो य च ।

प्रतिपदि रवौ ज्योते, जीमद्व्यामपालयत् ॥ १४० ॥

तच्छिष्यो विजयदेवो, भव्याम्भोजदिवाकरः ।

यवनादौ बहुहाती, दयाधर्मे प्रवर्तिन ॥ १४१ ॥

तस्याभूद्वृद्धशिष्य, आचार्यो विजयममः ।

सूरिगुणैरलञ्चक्रे, पादपीठ तदीयकम् ॥ १४२ ॥

लघुस्तु भावविजयो, गणिपदसमन्वितः ।

सोऽहमेव दुर्ग्रयकर्ता राज्ये श्रीविजयममे ॥ १४३ ॥

विक्रमाब्दे १७१५ रचिनवान्, भव्योपकारकाम्यया ।

चरित्र स्वकीयमेव-दन्तरिक्षकृपात्मकम् ॥ १४४ ॥

इति जगद्गुरुश्रीविजयहीरसूरीश्वरपट्टधरश्रीविजयमेनसूरिपट्ट-
धरश्रीविजयदेवसूरिशिष्य प. भारविजयगणिविरचितं स्वचरित्रं
संपूर्णं, लिखितं पन्थास श्री उमेदविजयगणेश्वरशिष्येण सान्तिवि-
जयमुनिना वराहदेशस्थश्रीभक्तारिषपाश्वपरीत्रितधीपुरनगरे प्रथम-
यात्रावसरे संवत् १९७८ फाल्गुन कृष्णाष्टम्या ॥

ॐ नमः सिद्धम्

—ॐ—

अथ श्री अन्तरिक्ष पार्श्वनाथ स्तुतिगर्जित श्री
मञ्जावविजयगणि विरचित स्वचरित्रका
हिंदि जापान्तर

—ॐ—

लेखकः—पन्थासपद विभूषित श्रीमान् उमेदविजयजी गणि
शिष्य मुनि श्री क्षान्तिविजयजी.

प्रणम्य श्री महावीर, केवलज्ञान भास्करम् ।
रागद्वेषविजेतार, ज्ञातार विश्ववस्तुनः ॥ १ ॥
स्तुत्या श्रीसद्गुरु भक्त्या, उमेदविजय गणिम् ।
यस्याऽभुव प्रसादेन, चालोऽपि सुखरीतरः ॥ २ ॥
स्मृत्या सरस्वती देवी, जगज्जाडयविनाशिनीम् ।
यस्या प्रसादयोगेन, समयज्ञानवानहम् ॥ ३ ॥
नत्वाऽनुयोगवृद्धेभ्यो, लिखामि देशभाषया ।
श्री अन्तरिक्षपार्श्वस्य, स्तुतिविवरण मुदा ॥ ४ ॥

अर्थ—केवलज्ञानयुक्त, रागद्वेषकृ जितनेवाला, सर्वपदार्थकृ जा
ननेवाला, महावीरमशुक्त नमस्कार करके, निस्का प्रसादसे चालपणेने
भी शास्त्रसम्मतभाषा योएनेको छुट्याला हुवा पसा श्रीमान् निजगुरु

श्री समेदविजयगणितरयकी भक्तिसँ - स्तुति करकें, और जिसके प्रसादसँ में गाम्भी (आगमो) का ज्ञानवाला हुवा एसी जगतका अज्ञानकु नाश करनेवाली, सरस्वती देवीका स्मरण करकें और अनुयोग वृद्धोकृभी नमस्कार करकें देशभाषासँ (हिंदीभाषासँ) श्री अन्तरिक्ष पार्श्वनाथकी स्तुति (महात्म्य) का विवरण आनन्दसँ । में (शान्तिविजय) लिखताहूँ. १-४

श्री पार्श्वनाथायनम

शान्तिरसमय और श्री परमानन्द स्वरूप (परमात्मा) को नमस्कार करक जन्म प्राणीओका चपकारकें लीये मृत्युसँ अनुभव कीया हुआ चपकारको वर्णन करता हूँ. १

यह जम्बूद्वीपका भरतखेत्रकें मध्य खण्ड शोभानेशाला और अनेक बगीचाओसँ मनोहर सत्यपुर नामका (साचोर) नगर था. २

उस नगरमें ओशवालाशर्म उत्पन्न हुवा राजमहद नामका श्रावक रहता था. उसकी सुली नामकी जोरतने भानिराम नामका सौम्य पुत्रका (लहकेको) जन्म दीया. ३

अथवा उस नगरमें शमादि (दैराभ्यादि, गुणकें समुद्र (भंडार) बहोत मुनिसँ करके युक्त आचार्यपंडको धारण करनेवाले विजयदेवमूरिजी प्यार. ४

प्रसादकें आनेसँ मयूरीकी माफीक मूरीजीका आगमनको सुनकर सभी श्रावक श्राविकाओ आनन्दसँ वन्दन करनेकु गये. ५

चातकपणीकी माफीक आगम (सिद्धांत) रूप अमृत

(मेघजल) का पान करनेकी इच्छासे वह लोक आचार्य महाराज का चरनरूपलको वंदन करके बैठे. ६

उम वरुन आचार्य महाराजभी सातनय चतुर्भंगीयुक्त पाप-
हठादेनेवालो और अमृतसे भी मधुर धर्मदेशना देने लगे. ७

यह सूरिजी महाराजकी मधुर देशना सुनकर मैं मतिबोध पाया
और बड़ा आनन्दमें मैंने उसी गुरुजीके पास दोसा (साधुपणा)
लीनी. उस दोसाके वक्त गुरुजीने मेरा नाम भावविजय एस
रखा. ८

तत्पश्चात् गुरुके संग मरुस्थलमें (मारवाड देशमें) बिहा
करते सुप्र, मकरण, व्याकरण, साहित्य, ग्रंथचरित्रादीका यथाशक्ति
मैंने अभ्यास कीया. ९

विद्याभ्यासादि गुणोंसे सतृष्ट होकर गुरुजीने जोधपुर नगर
भीषतुर्विष मंषके समक्ष मेरेको गणिपद दीया. १०

उन्नेबाद आचार्यमहाराज पाटणका थोमेघकी विनतीसे आ
धुरामकी यात्रा करने शिष्योंक साथ गुजरातमें गये ११

राम्नामें चले गरमीकी कठु आगेमे मेरे दोनु नेग्रोमें रोग
(बिमारी) होगया तबभी ज्यु त्यु करके अपन गुरुके साथ पाटण
पहुंरा. १२

पाटणमें एनाइय आरकोण पहुन वैद्योस अनेक औषधीया
द्वारा (द्रव्यानुमें) नाग मकारका इन्जान कीया मगर तब भी मेरी
दोगु आंग (नेत्र) बंध हो गई. १३

दीपकरीन घरकी तरफ नेबहोन (भ्रमकारव्याप्त) मैंने चित्त-

यदेवमूरिजीसें उस्ता (नेत्र अच्छा होनेका) इलाज (उपाय) पुच्छा. १४

मेरे पुच्छनेसें आचार्यमहाराजने मेरेपर कृपा करके सपूर्ण विधिविधानयुक्त पद्मावतीका महामंत्र मेरेको दीया. १५

पीछे वहां चातुर्मास पूर्ण करके एक मुनिकी साथ मेरेको पाटणमें रखकर आचार्यमहाराजजीए अन्यत्र विहार कीया. १६

उस्के पीछे गुरुमहाराजने दिखलाया हुआ वह मंत्रका विधिके अनुसार आराधन करनेसें देवी पद्मावतीजी प्रत्यक्ष (स्वप्नमें) आके मेरेको विस्तारसें इस तरह कीया. १७

काचयाका (कच्छपका) लच्छनवाला और हरिश्चमें उत्पन्न हुये ऐसे (बीसमातायैम्बर) मुनिमुनतस्वामीके शासनमें महाप्रलयाली रावणनामका प्रतियामुदेन हुआथा १८

वह रामनें कोईएक दिन अपना स्वसृष्टि (बनोइ) खरदूषण राजाकों कोई कार्यके लीये वहीन जल्दीसें मेजा. १९

पाताललंकाका मालिक वह खरदूषण नामका विद्याधर राजाभी विमानमें बैठके पक्षीकीतरह आकाशमार्गसें चला २०

(वहांसे) बहुत नगरो, देशो, वनखडो और पर्वतोको उलूघन करके भोजनसमये विगोलिदेशमें पहुंचा. २१

उसीसमये वहराजा भूमिपर उतरके स्नान करके पूजाके उपकरणो लेकर जिनचैत्य (मूर्ति)को मेरी पास ले आव इसतरह रसोइ बनानेवालेकु कहा २२

उस वखत भयभ्रांत हुआ वह रसोइया हाथको मस्तकके उपर

ह नाथ ! आप फिरभी वहा चर्चों और संभूत अंतर्गत उल्लेख
कालन करो, वह पानीसे हि आपका कोई रोग नारंगगा. ४२

इस तरहका रानीका मानमें प्रतिनीवाया होकर गताने परां
गहर भी पार्थिवमुखे पवीत्र पानीमें गवांगका प्रसामन किया. ४३

जैसे अग्निमें वल्कल्य धुवनं शुद्ध (निर्मल) होता है ऐसे वह
पानीसे उम गतिका शरीर वल्कल्य निरोगी हुआ. ४४

उसमें आश्चर्य पाया हुआ रानीमहिन उन्मगता जस पान
(खानापीना) छोड़कर वह देरकी आगपना करने लगा. ४५

हे गूर (वारही) के भीतरका अविद्याता ! हे हे क्षेत्रदेवता !
इधर जो कोई होवे वह गुरुपा सुने दमेन देर. ४६

एसा घोल्पर राजा घेड गया और तिनदिन जानेपर उसको
हृदिनिश्चयपाना देसकर वहा गया हुआ देर,—४७

मत्पस (स्वप्नमा) आकर एसागतामें बोला. हे राजन !
इधर (यह रूपमें) खरदूषणराजाका रक्खा हुआ पार्थिवसुका पित्र
(मूर्ति) विद्यमान है. ४८

वह मूर्तिरा स्वर्गमें यह पानी वहा पवीत्र हुआ है उस पानीसे
स्नान करोसे तेरा शरीर निरोगी हुआ है ४९

यह प्रतिमाका स्पर्शवाया पानीमें स्नात, खासी, (खोफला)
ज्वर (बुखार) शूल और ठूठ वगैरह असाध्य रोगोभी निश्चे
विनाश होता है—उसमें सदेह नहीं है. ५०

औरभी वह मूर्तिसे स्पर्श हुआ पानीमें अंधा पुरुष नेधोको
(पात्रादे) धधिर कर्णविषयको, मूक मनुष्य, गानीको, पगु आदमी

पेगोको, अपस्मार व्याधितें पीडित उस-रोगरहित शरीरको पराक्रमहीन महापराक्रमको और धनका अर्थी धनको सुंदर स्त्रीका अर्थी सुन्दर स्त्रीको, पुत्रका अर्थी पुत्र और पौत्रको, राज्यसें भ्रष्ट हुवा महाराज्यको, पदसें भ्रष्ट हुवा उत्तम पदको, जयकी इच्छावाला जयकों, विनाहीन, सरस्वतीको, पाता है तथा भूत-चैताल-हाकिनी शाकिनी प्रमुख भाग जाने है और सब कुप्रहो भी शान्त होते हैं. ५१ से ५४

हे राजन्! यह मूर्तिका ज्यादा वर्णन करनेसें क्या। इस कलि-युगमें यह मूर्ति चित्रामणिरत्नक माफिक प्रत्यक्ष अर्चना इष्टकार्यको सिद्ध करने वाली है. ५५

नागराज धरर्षेन्द्रका में सेवक (देव) हु और उसका हुकमसें इहा रहकर भक्तिसें में आप भगवानकी मूर्तिकु पुजता हु. ५६

इसतरह प्रभुका महात्म्यकु सुनकर भक्तिसें चढ्सित मनवाला राजानें वह देवके पास, प्रत्यक्ष चमत्कारिणी मूर्तिकी याचना कीया. ५७

तब देव बोल्पा. हे राजन्! सुन धन्यग्रन्थादि जो कुच्छ तु मांगेगा वह तेरी इच्छानुसार तेरेको में देवगा. लेकिन मूर्ति कभीभी नही देव. ५८

एसे अनेक प्रकारके वचनोसें देवनें बहुत समजाया, लेकिन मूर्तिकी गृहण करनेकी इच्छावाला वह राजाए पारणा नही कीया. ५९

चाने माण जाय तबभी (मूर्तिविना) नहिजाना एसा हट नि-श्रयवाला राजानें वहा अन्नपाणी न्योयागिना सातदिन निकाठा. ६०

उस तपका बलसे सुद वरुणेंद्र रानीमें (स्वप्नमें) आकर उस-
कु जाग्रत करके इस तरह कहा, हे राजन् ! तू कायके वास्ते इठ
करता है, ६१

महा चमत्कारिणी इस मूर्तिकी सेवा तुमसे नहि हो सकेगी
और तरातो कार्य सिद्ध हुवा है इसलीये हे राजन् तू अपने धरकुं
चलाजा, ६२

तब राजा बोला, हे फणिराज ! अपना पेट भरनेसे क्या !
अतएव जगतका उपकारके लीये प्रभुकी मूर्ति मेरेकु देनी चाहीए, ६२

हे नागराज ! मेरा प्राण जाये तबभी मूर्ति लीयेबिना मैं नहि
जाउगा, चाहे दो अथवा मतर्शों मेरा प्राण वह प्रभुमेही है, ६४

एसा सुनकर सात्रर्मिको दुःख होवेगा एसा भयसे वह एलच
पुरका मालिक राजाकु नागगज धरुणेंद्रि इस तरह कहा, ६५

हे राजन् ! तेरी भक्तिसे सतुष्ट हुआ, मैं प्राणसेभी बल्लभ और
महा चमत्कारिणी यह मूर्ति दुनीयाका उपकारके लीये तेरेकु
देउगा, ६६

लेकिन हे राजन् ! तेरेकु यह प्रभुकी आशातना करना नहि,
यदि आशातना करेगा तो मेरा मनमें बड़ा भारी दुःख होवेगा ६७

मैं आशातना नहि करूंगा एसा राजाने कबुल करनेमें नाग-
राज बोल्पा हे राजन् ! सुन, प्रातःकालमें स्नान करके स्वच्छ होकर
तेरेकु कूपके नजीक आना, ६८

और भाल (जिवारीके डाढा)की पालखी धनाकर उस्कं सूतका

तबसे बाधकर सूतकुहायमें पकड़के घटकी तरह उस कूबेमें उतारना. ६९

उस पालखीमें मूर्तिकुं में स्थापन करुगा, पीछे बहार निकालके बधाकर नादि (ढांठा) का रथमें स्थापन करना. ७०

पीछे सातदिनके गैले दो चच्छडे रथमें जोड़कर वह रथकी आगे आगे चलना, और तेरी पीछे पीछे वह रथ आपसे आप चला आयागा. ७१

इस तरह जहां तेरी इच्छा होवे तहातक पार्श्व प्रभुकी मूर्तिकुं लेजाना, लेकिन रस्तेमें पीछा देखेना नही. यदि पीछे देखेगा तो, प्रभु नही आयेगा. ७२

यह पंचमकाल होनेसे मैं मूर्तिमें अधिष्ठित होकर अदृष्टनया (पणे) मूर्तिकुं वपासना करनेवालाका मनोरथ पूर्ण करुगा. ७३

इस तरह बोलके पीछली रात्रीमें नागराज चला गया, पीछे प्रातःकालमें जाग्रत होके राजाने उसी वखत नागराजका कथनके अनुसार सपना कीया. ७४

पीछे बाहिर आइ हुई मूर्तिकुं नाल (जवारीका ढांठे) का, रथमें स्थापन करके और सातदिनके दो चच्छडेकु रथमें जोड़के रथके आगे राजा चलाया. ७५

कितनेक दूर मार्गमें जाते राजा मनमें विचारनेलगा कि रथका अवाज सुननेमें नही आताहै तब क्या ! प्रभु नही आताहै ? ७६

एसा विचारके राजाने प्रभुके सन्मुख वक्र दृष्टिसे देखा, जब

प्रभुके ऊपर उसका दृष्टिपात हुआ उसी वखन प्रभुकी नीचेसे रथ निकल गया. ७७

वहा बढदृष्टकी नीचे जमीनसे सात हाथ उचा अन्तरिक्ष (आकाश) में रहे हवे प्रभुकु देखके उसवखनसे (लोकी) अन्तरिक्ष (पार्श्वनाथ इस तरह) कहने लगे. ७८

भगवान् मार्गमेंज रहनेसे रोदित हूये, राजा राणी मन्त्रि प्रमुखसे आराधित धरणेन्द्रने कहा कि भगवान् इधरज रहेगा. ७९

ए बातकु सुनकर राजाने बडा विशाल रगमढवसे सोभित लक्षमुद्रा नामक मंदिर बहाही तैयार कराया. ८०

वह मंदिर सपूर्ण हूवा देखकर (राजाको अभिमान आनेमें-) विचारने लगा कि अहो ऐसा मंदिरस मेरा नाम बहोत कालतक रहेगा. ८१

वह मंदिरमें बैठनेके लीये भगवानको राजाने प्रार्थना किया, लेकिन राजाको अभिमान हानेसे भगवान् न देरमें नट आने है. ८२

उससे रोदित होकर राजाने फिर धरणेन्द्रको बोलाया परंतु वह धरणेन्द्रभी राजाका अभिमानका कारनसेहि आया नहि. ८३

तब अतिरोदित और बहुत दुःखी होकर राजाने मन्त्रिसे पुच्छा कि प्रभु मंदिरमें आते नही है क्या उपाय किया जाय? ८४

ए वचन सुनकर हृदयमें सोचकर मन्त्री बोला हे स्वामिन् ! इसकार्यमें एक उपाय है सो मेरा वचन आप सुनें. ८५

सर्व शास्त्रोंमें विशारद (विद्वान्), और बहुत राजाओंमें ननिक, ऐसा अभयदेव नामका आचार्य है

और गुर्जर देशका मालिक, कर्णक समान पराक्रमी कर्णराजा
ने वह आचार्यको 'महाराज' ऐसा महानुद्द दीया है. ८७

वह आचार्य गतवर्षमें स्तम्भपुर (संभान) का उत्तम संतके
साथ माणिक्यदेव (कुम्भारजी) की यात्रा करनेहुडगर आये है. ८८

यह आचार्य अभी देवगिरि नामका नगरमें तिराजने है. हे स्वामिन!
यदि कोईभी उपायम साधुका सहित वह आचार्य इहा आवे. ८९

तब वह आचार्य आपका यह इष्ट कार्य जरूर करेगा ऐसा सु-
नके राजाने मंत्रियों भैरवर उह आचार्यको वहा बोलाया ९०

आकाशमें रह हुये प्रभुके देवके उहा आश्रय पाया हुआ. आचा-
र्यने राजामें सब धर्मकी वहीन सुनकर तेला (तीन उपवास)
परके धरणेद्रको याद कीया. ९१

उस वरान धरणेद्र उहा जाकर आराय महाराजमें कहा कि
यह मंदिर धरार राजाने अपने मनमें बडा मद (अभिमान
कीया है ९२

उमरु लीये यह राजाका मंदिरमें (भगवान) नहि तिराजेंगे
लेकिन, मरका बसाया हुआ मंदिरमें (भगवान) बैठेगा, इस प्रका-
रका धरणेद्रका वचन सुनकर सुरिजीने आरक सबहु एरुन परके
फहा. ९३

भो. सब श्रावको! सु

तुम लोक तैयार कराओ, उसमें भगवान बैठेगा. ९४

एसा सुरिजीका वचन सुनकर, सुरिजीक संग जाये हुये श्रद्धा

क्तियुक्त श्रावकोन मिलकर नवीन मंदिर तैयार कराया. ९५

कें दिन वह नया मंदिरमें उत्सवके साथ भगवानको स्थापन कीया. १३२

बहापरभी वह अन्तरिक्ष अरिहंतनें जमीनको स्पर्श नहीं कीया, लेकिन बड़ी मुश्किलोंसे, स्तुति-प्रार्थना करके जमीनसे एक अंगुल उचें स्थापन कीया. १३३

उस वख्त वह मंदिरमें पूर्ण सन्मुख आसनपर प्रभु स्थापन करके और (निर्मल) सम्पत्तको उपार्जन करके और वहीज मंदिरमें मेरा गुरु श्री विजयदेवसूरि जाके चरण पादुका को गुरु सेवा परायण श्रावकोद्वारा भक्तिसे स्थापन करा क में कृत कृत्य हुवा. १३४-१३५

उसके पीछेभी कितनेक दिन वहा रहकर, देवाधिदेव पार्श्व-नाथको त्रेष्टभाससे बारबार, भेटके, १३६

इधर पीछे पीछा आनेमें उत्सुक बनकर, मैं बहास निरुलरुके रास्ता में इधर उधर सब जगे लोकोका उपकारके लीये अन्तरिक्ष पार्श्वनाथ (का महात्म्य) की सूचना किनी. १३७

इस प्रकार दुसरा कोइभी आदमी अन्तरिक्ष पार्श्वनाथजीका आश्रय करेगा उसकाभी मनोरथ वह प्रभु पूर्ण करेगा. १३८

अधकारकी प्रशस्ति

जगद्गुरु श्री विजयहीरसूरीश्वरजीने अजरबादसाहसे सात तीर्थके ताम्रपत्र लिखारर यावत्चंद्रदिवाकर जय कीया. १३९

उनके शिष्य श्री विजयसेनसूरिजीने जहागीर बादशाहकी प्रतिघोष देकर प्रतिपदा रविवार और गुरुवारको जीवदया पलाइ १४०

उनके शिष्य भव्यप्राणीयोरूप कमलोको विकस्वर करनेमें
सूर्यके समान श्री विजयदेन्दु सूरिजीने यचनादि बहुत बातियोंमें
दयाधर्म फैलाया. १४१

उनका बड़ा शिष्य विजयप्रभसूरिजी हुआ. वह सूरिगुणोंसे
विभूषित उनका (गुरुका) पाद पोटका शोभाता था. १४२

और उनका ही छोटा शिष्य गणपदस अलंकृत भागविजय,
नामका विजयप्रभसूरिजीके राज्यमें हुआ सो में यह ग्रंथका कर्ता
हु. १४३

विक्रम मवत् १७१५ की सालमें भव्य जीवोका उपकारकी
इच्छासे अन्तरिक्षपार्श्वनाथजी कृपा स्वरूप मेरा चरित्र देने
रूपा. १४४

इति जगद्गुरु श्री विजयदीरसूरिभर पटथर श्रीविजयमेनसूरि
पटथर श्री विजयदेसूरि शिष्य प. भागविजयगणि विरचित श्री
अन्तरिक्ष पार्श्वनाथ कृपात्मक स्वचित्र संपूर्ण लिखित पन्थास
श्री समन्विजय गणीभर शिष्येण सान्निविजय मुनिना बराह देश-
स्य श्री अन्तरिक्षपार्श्वनाथ पवित्रीत श्रीपुरनगरें.

प्रथम यात्राया सवत् १९७८ फाल्गुन कृष्णष्टम्या मूढे लिखित
द्वितीय यात्रायां संवत् १९७८ ज्येष्ठ कृष्णदशम्या देशभाषया लिखित.

मंगल भगवान् वीरो-मंगलं गीतम प्रभुः ॥

मंगले स्पर्शमद्रायाः, लीनधर्मास्तु मंगल ॥ १ ॥

શ્રી વકચૂલિયાસૂત્ર-સારાંશ.

લેખક-મુનિ સ્વાન્તિવિજયમી

ભક્તિધર નમિય મુરવર સિરિ, સેહર કિરણ રહ્ય સસિસરિય ।
નમિડ સિરિવીરપયં, યુચ્છ મુયહીલણુપ્પત્તિ ॥ ૧ ॥

ભક્તિના સમુદ્ધે ફરી નમેલા દેવેંદ્રોના થેષ્ટ મુગટની કાન્તિની
રચનાથી શોભાયમાન શ્રીવીર મધુના ધરણને નમિને શ્રુતહેલનાની
ઉત્પત્તિ કહીશ. શ્રીવીર મધુના નિર્વાળથી વીસ (૨૦) વરસેં શ્રી
મુધર્મસુરામિતુ નિર્વાળ થયુ ત્યારબાદ ચુમાલિસ (૪૪) વરસેં ચરમ
(છેલ્લા) વેગલી (કેવલજ્ઞાની) શ્રી જગ્સુરામી સિદ્ધિ પામ્યા । ત્યાર
બાદ ઇગ્યાર (૧૧) વરસેં શ્રી પ્રભવમૂરિ સ્વર્ગે ગયા, ત્યાર બાદ
ત્રેવીસ (૨૩) વરસેં સ્વયંભવમૂરિ સ્વર્ગે ગયા । ત્યારપછી શ્રી સ્વયં-
ભવમૂરિના શિષ્ય અને આગમના ધેતા શ્રી યશોભદ્રમૂરિજી પૃથ્વીમાં
વિહાર કરતા સાગ્ધી નગરીના કોષ્ઠક નામા ઉદ્યાનમાં સમોસર્યા ।
તે વસતે દ્વાદશાંગીના ધરણહાર શ્રી મદ્રવાહુસુરામી અને સમૃતિવિ-
જયમી ૯ થે શિષ્યો સદા તેમની ઘાસે રહતા નિત્ય યુરુ મુશ્રુપા-સેવા
કરે છે । આ અવસરે અગ્નિદત્તનામા શ્રી મદ્રવાહુસુરામીના શિષ્ય
મિથિલા નગરીય લક્ષ્મીક નામના ઉગ્રાનને ત્રિપે પ્રતિમાય (કાઝસ-
ગધ્યાને) રદ્દાછતા તપ આચરે છે-કરે છે । તે સમયે મધ (દાહ-

મદિરા) અને માંસના આહારથી પરવશ થયેલા તથા કામલતા નામે
 ગણિકાને વિષે આસક્ત થયેલા ધાવીસ (૨૨) ગોઠીલ પુરુષો
 (મિત્રો) મેળા થઈને તે ઉગ્રાનમાં સદાકાલ વિચરે છે-ફરે છે
 (ભવ ?) । ત્યા પ્રતિમા પર રહેલ અમિદત્ત મુનિને દેહીને, મદાંધ
 વ્યારહિત મહાપાપી તે ધાવીસ પુરુષો અતિ તીક્ષ્ણ શસ્ત્રો હાથમાં
 ભેડ સમકાલે સાધુને હણવા દોડ્યા । દોડતા વચમા રહેલ અધ-
 કૂપમાં સંમર્યાને સર્વે પુરુષો પદચ્યા, અને માહોમાહે શસ્ત્રે હણાયા
 છતા મરણને શરણ થયા. તે દેહી કૃપાલુ મુનિ વિચાર કરવા લાગ્યા ।
 હા હા રોદની વાત છે કે એ વિચારા રાંઠડા મનુષ્યપણુ પામ્યા છતા
 જિનધર્મથી વચિત રહી અકાલે જીવિતવ્યથી રહિત થઈ વ્યા ઉપ-
 શ્યા દશે તે જ્ઞાનો જાણે । હમ ચિંતવી કાલસગ્ગ પારીને અમિદત્ત
 મુનિ ત્યાંથી ચાલ્યા, અને જ્યા ગુરના ગુર (યશોભદ્રસૂરિ) છે,
 ત્યાં આવી ર્યાઈહી પઠિકમિને-ગમણાગમણે આલોડને । ગુરુમહા-
 રાજ પ્રત્યે વદન કરે-યાને પ્રથમ શ્રી યશોભદ્રસૂરિજીને વાંદી પછી
 શ્રી મદ્રવાહુસ્યામી તથા શ્રી સમૃતિવિજયસૂરિને નમસ્કાર કરીને
 પછી ગુરુપદારાજ શ્રી યશોભદ્રસૂરિજીની આગલ હાથ જોડીને પ્રશ્ન
 કરે-પુત્તે । અથ પ્રશ્ન- ભગવન્ ! તે મહા અધર્મિ ધાવીસ ગોઠીલ
 પુરુષો અકાલે મરણ પામી વ્યા ઉત્પન્ન થયા. અથવા કર્મસેં કઈ
 યોનિમદ્રુમાં પરિવ્રમણ કરસ્યે સયા તે ધાવીસ પુરુષો શું ? મુલમ
 બોધિ છે અથવા દુર્લભરોધિ થાસ્યે એ પ્રશ્નનો મારો શંસય કૃપા
 કરી નિરારો. ત્યારે તુમિયાવણ ગોશ્રવાલા ગ્રણજ્ઞાનયુક્ત તથા દષ્ટિ-
 વાદે ભાવિત અન્તઃકરણવાલા તે યશોભદ્રસૂર શ્રુતજ્ઞાનનો ઉપયોગ

દેહને-તે ઘાવીસ ગોઠિલ પુરુષો કર્મયોગે વ્યાં ઉપન્યા તથા કઈ
 યોનિમંડલને વિષે પરિભ્રમણ કરસ્યે તથા દુલભરોધિ થસ્યે યદુ
 નોદને-નિશ્ચય કરીને અગ્નિદત્તનામા શિષ્યને-આ પ્રમાણે કહે-હે
 અગ્નિદત્ત ! તે ગોઠિલ પુરુષો તમને મારવા આવતા હતા તે પોતે પો
 તાની મેલેજ મધ માંસને પરવશપણે અધકૂપમાં પહચા અને માંહોમાંદે
 લીક્ષણ શસ્ત્રોથી અગોષાંગ છેદાગ્રાથી આતે તથા રૌદ્રધ્યાન વ્યાસ
 તથા ધારવાર કામલતા ગણિકાને ઇચ્છતા સુહૃતનો ક્ષય ધવાથી
 અન્તર્મુદ્ધુર્તમાત્રમાં તેવા અધ્યવસાયે કરીને તે કામલતા ગણિકાના
 દક્ષિણ (જમણા) સ્તનની ઘોટડોમાં ક્રમિનીયોનિમા (ક્રમિપણે)
 ઉત્પન્ન થયા, (ભવ-૨) ત્યારવાદ હે અગ્નિદત્ત ! કામલતા ગણિકા-
 ની નાની ઘેટડીએ તે ગોઠિલ પુરુષો ક્રમિપણે સક્રમ્પાથી અતુલ-અસઘ
 સ્તનની ઘેદના ઉત્પન્ન થઈ તે ઘેદનાથી પીઢા પામતી કામલતા ગ-
 નિકા અનેક વિદ્વાન વૈદ્યોને સ્તન દેખાડતી ઘણા મન તન ઔપધ
 ઔપજ્યે હપચાર કરાવતી-ઔપધ કરતી ચિચરે ત્યારે હે અગ્નિદત્ત મુને !
 એક વિદ્વાન વૈદ્યે તેનો ઉપાય જાણી શસ્ત્રક્રિયાયે કરી સ્તનને ત્રિદા-
 રીને-ચિરીને તેમા ઘાગ્રીસ ક્રમિ-કીઢા-ચેદ્રિય જીવ હાઢ-માસ
 રુધિરવદ્દ હતા તેમને કાઢી-છુટા પાઢી પાળી ભરેલા ભાજનમાં
 મુકિને કામલતાને દેગ્વાઢે તથા સ્તનના માસ ચર્મને છૂનથી (દોરાઈ)
 સાંધે અને સંરોહિણી ઔપધિયે સમાધિ પમાઢે. ત્યારે હે અગ્નિદત્ત ! તે
 ઘાવીસ કિઢા સ્તનમાંથી કાઢ્યે છતે, કામલતા ગણિકા સમાધિ પામી
 તેથી તે વૈદ્યને ઘણા અસન-પાન-લાદિય-સ્વાદિય-વસ્ત્ર-માત્ય-અલંકાર
 વિગેર જીયે ત્યા સુધી પહોંચે તેટલું મીતિદાન દેહને રુચી કરીને

વિસર્જન કરે-નવાની રજા આપે. ત્યારવાદ તે ક્રમિ-કીઠાઓમાં
 પૂર્વના વધાયેલ રાગથી તે કામલતા કરુણાયે ચિંતયે એ જીવોનું
 મરણ પારા હાયથી મા યાઓ એમ ત્રિચારીને તે કીઠાઓને લઈને
 મિથિલા નગરીનો સ્વાદમા પડેલ શુક શોણિતચાલી જમોનમા મુકે
 સ્વા તે ગાવીસ કીઠા તાપ-ભૂત-હુપાયી પરામવ પામતા અન્તર્મુહુર્ત
 પૃથક્ત્યે (રેયીનવ) કાઠ કરીને ત્યાંયો હે અમિદત્ત ? તે ગાવીસ
 જીવો સામારણ વનસ્પતિમા કદમૂલની જાતિમા એકંદ્રિયપણે ઉ-
 ત્પન્ન થસ્યે (ભવ ૩) તે કાલે પૃથ્વીચ્છવણમાં દુસ પામતા તે ગાવીસ
 ક્રમિ જીવો પૃથ્વી ૧ પાણી ૨ અગ્નિ ૩ વાયુ ૪ વનસ્પતિ ૫ એ
 પાંચ સ્વાદરને ત્રિપે જગત્ત્ય મધ્યમ આડત્વે ઉપજસ્યે [ભવ ૧૩]
 ત્યાર પછી હે અગ્નિદત્ત ! તે ગાવીસ ક્રમિજીવનો તેજકામલતા ગણિ
 કાના ઉદરમાં મહોલાપણે ઉપતિ થસ્યે [ભવ ૧૪] સ્વા ચિકિ-
 ત્સકે-રૈયે રેચ આપી શુદ્ધાદ્વારા ત્રિષ્ટાયી સ્વયદાયેલા જગત્તલા તે
 ગાવીસે કાઢયા પછી અતર્મુહુર્તમા મરીને તે ત્રિષ્ટામાંજ વેદંદ્રિયપણે
 ઉત્પન્ન થસ્યે [ભવ ૧૫] ત્યાંયો ચલી અન્તર્મુહુર્તમા મરીને તે ગા-
 વીસે તેદંદ્રિયપણે ઉત્પન્ન થઈ [ભવ ૧૬] મરણ પામી તેદ્મ ત્રિષ્ટામાં
 ચતુર્દંદ્રિયપણે ઉપજશે [મ. ૨ શ્લોક (મ. ૨) શરીરનો મેલ
 (મ. ૨) નાસિકાનો મેલ (૨) ગ્રમન (મ. ૨) અને પીતમાં
 (મા. ૨) સાતવાર (એ સાત ઠેકાણે) પાપ કર્મના યોગયો વિ-
 ગદેંદ્રિયપણે (જગત્ત્ય-મધ્યમ આડત્વે) અનુરુપે ઉપજસ્યે એમ
 ઓગળતીસ (૨૯) મળતી વક્ત્ર્યના થઈ ત્યારપછી હે
 તે ગાવીસ ગોઠીછુપ્પના જીવો વિસમા (૧૦) મળમા તે

સાચકાવાના સ્થાનક (ચાલ-મોરો) નો અધુચીમાં સંમુર્દિઠમ
 દેહકાપણે ઉપજસ્યે ત્યા દિનપૃથક્ત્વ (૨ થી ૯ દિવસ) નુ આ-
 યુષ્ય પુરુ કરીને એકત્રીસમેભવે (૩૧) કામલનાના ઘરમાં ગર્ભ જ
 ઉંદરપણે ઉપજસ્યે ત્યા માસ પૃથક્ત્વનુ આયુષ્ય ભોગવીને વત્રીસમે
 ભવે (૩૨) તે કામલતા ગણિનાના ઘરે દરવાજા પાસે છુકર (હુ-
 કર-મુદ) પણે ઉપજસ્યે ત્યા અજ્ઞાનના અનુભવરૂપ ફલને ઘેદસ્યે
 ત્યા ક્રૂર હૃદયપરિણામી પુષ્ટ સ્કંદગ્રન્થા કામાધ તે ઘાવીસ છુકર
 દાઢાવલયો ત્રિવાજ કરતા કાદવ તથા વિષ્ણુથી શરીરને ઢિપત્રા
 તથા તેનાથીજ (કાદવ-ત્રિષ્ણુયોજ) આહારનો વૃત્તિ કરતા પરસ્પર
 મયકર સ્વરથી ગર્જના કરતા યગા માણ મૂત-જોવ સત્ત્વને મર્દા
 (હમદ્રવ) કરતા પોતાના આત્માને આનન્દ માતાના રૂપે પૃથક્ત્વનુ
 આયુષ્ય ભોગવીને ત્યાયો કાલ કરીને તે ઘાવીસ જીવો તેત્રીસમે (૩૩)
 ભવે અવનો દેશને વિષે ચઢાલના ફુલમા ઉપજસ્યે (અનુક્રમે) વૃદ્ધિ
 પામતા તે ઘાવીસ ચઢાલો હુદક સસ્થાનશાલા લાગા દાનવાલા
 મોટા પેટવાલા ગચ્છીના રાગ સદૃશ (કાલા) નહિ દેલવા લાયક
 લોકોને યગી દુગન્ધા ઉપજાવતા પાપકાર્યમા ઢાલ્યા (હુશોયાર-
 નિપુણ) યશે તે ગરીસે ચઢાલકર્મમા કુશઠ અને વિજ્ઞાનગુણયુક્ત
 હોવાથી પાપકર્મસહે ઘણો દ્રવ્ય સમૂહ એકઠો કરસ્યે તથા તે દ્રવ્યથી
 આજીવિકા કરતા-ને દ્રવ્યને ભોગવતા ત્રિચરસ્યે તે અવસરે હે અ-
 નિદત્ત ! તે કામલતા ગણિકા વૃદ્ધ યવાયો ઘણુ દ્રવ્ય યાચકોને
 ખિસાચરોને આપીને પોતાના સ્વજનશોકને પુછિને પરિવાજક
 ધર્મમા આદરવાલી-મિથિલા નગરીથી નિકલે, નિકલીને કાશીદેશ

મયે ગંગા નગીને કોનારે રહેલો પરિવ્રાજિકાઓની પાસે આવોને
 સૌંચ મૂલ પરિવ્રાજકનો ધર્મ પામીને-ગ્રહણ કરીને, પાલતી ત્રિ-
 રસ્યે ! ત્યારે તે કામલતા ગણિત શુદ્ધ પરિવ્રાજિકા યસ્યે ! અન્યદા
 પ્રસ્તાવે તે કામલતા પરિવ્રાજિકા સર્વ તોર્યને નમસ્કાર કરવાને
 માટે પોતાની ગુરુગીને પુત્રીને કાશી દેશથી નિકળીને ગાદારના
 દેગોમા ત્રિહાર કચ્છી તીર્થોને નમસ્કાર કરતી ઊઠી અગતી દેશમાં
 સીમા નદીના તટને ચિપે અનેક પરિવ્રાજિકાઓથી પરિવરી ગેહથી
 'રંગલા પ્રગાન વસ્યોથી અલકુત તથા ત્રિદહ કુટિ (કમઢલુ) સ્વપર અકુમ
 અક્ષમા ગથી પવોત્ર હાપવાલી થઈને ત્રિચરસ્યે ત્યારે તે કામલતા પ-
 રિવ્રાજિકાને સીમા નગીને કિનાર આગી જાળીને અવતી દેશવાસી
 અનેક શ્રેષ્ઠિ સેનાત્રિવતિ પ્રગાન ત્રિગેરે ગુણા ઉત્તમ મન્યમ પુરુષો તથા
 સ્ત્રીયો શીઘ્ર દર્શનાર્થે આવસ્યે ત્યા તે ગાવોસ ચઢાઝ પુરુષો પળ તે
 પરિવ્રાજિકાના દર્શન માટે આવસ્યે ત્યારે કામલતા પરિવ્રાજિકા તે
 શ્રેષ્ઠિ ત્રિગેરેની આગલ સૌંચ મૂલ પરિવ્રાજકનો ધર્મ કહેસ્યે, હે લોકો
 અમ્હ સૌંચ મૂલ ધર્મ પરુપીયે છોયે. તે સૌંચ ચે પ્રકારનો છે તે આ
 પ્રમાણે દ્રવ્ય સૌંચ * અને ભાગ સૌંચ > દ્રવ્યથી પાળી અને માટીયે
 કરીને ભાવથી ઢાખાદિ અને મત્રે કરીને, જો અમને કાઢપણ અશુચિ
 થાય તો અમ્હે સર્વ માટીનો લેપ કરી શુદ્ધ પાળીથી પ્રસાલન કરીયે
 છટકે પવોત્ર થયે એમ નિશ્ચે જે માળીઓ જગાભિપેક કરે તે મા-
 ણીઓ પરમપદ પામે, ત્યારે તે ગાવોસ ચઢાઝ પુરુષો, કામલતા
 પરિવ્રાજી કાયે પહેલ, સૌંચ મૂલ ધર્મને સાંખનીને હર્ષ સંતોષ પા-

મીને તે ધર્મને સદ્દત્તા તે ધર્મ ઉપર રુચિ કરતા. કામન્ટતા પરિગ્રા-
 જિકાને ત્રણ મદક્ષિણા દેડને તેની પાસે સૌંચ ધર્મ સ્વીકારસ્યે, પછી
 ફરીથી યજ્ઞ મળામ કરીને પોતાને ઘરે જસ્યે. અને તે વાઘીસેં ચઢા
 લો પરિત્રાજક ધર્મના પરમભક્ત થસ્યે ત્યાર વાદ મિધ્યાદર્શનને
 ધારણ કરનારા અન્યધર્મના પ્રત્યનીક-નિંદક તે વાઘીસેં ચઢાલ
 પુરુષો શેષ પાંચ દર્શન તથા વિશેષે કરી જૈન દર્શનના પાલક સાધુ
 શ્રાવક તથા જિનેશ્વરના ચૈત્યના અવર્ણવાદ ચોલનારા અને નિંદા
 કરનારા થસ્યે. ત્યારવાદ પરિત્રાજક ધર્મના રાગી તે ગાગીસ ચઢાલો
 જિન ધર્મનો અર્ણવાદ ઉચારતા-ચોલતા છતાં લોકોના નિમ્ન-
 ણથી માતપાળીને ગ્રહણ કરો ઇચ્છા પ્રમાણે આહાર કરતા મરણને
 અળવાંચ્છતા પાંચ વર્ષ સુધી પત્રિત્રાજકના ધર્મને પરમ ભક્તિથી
 આરાધતા અન્યદા આયુષ્ય ક્ષય કરીને ચોગીશમે મયે ત્યા અગ્ની
 દેશમાજ માહના કુલને વિષે ઉત્પન્ન થસ્યે [૧૪] ત્યાર વાદ અનુ-
 ક્રમે તે વાઘીસ માહો દૃઢિ પામસ્યે ત્યારે મયરુર દુષ્ટ રૌદ્ર સાહસીક
 અને વિકૃત્તચારી થસ્યે અને અનેક શ્રેષ્ઠિ તેનાધિપતિ અમાત્ય
 નરપતિઓની આગલ માહ વેષ્ટાને વિસ્તારતા કરતા વિચરસ્યે, અ-
 ન્યદા કુશસ્યલ નગરમા વ્રહ્મદ્વીપ રાજાની આગલ માહોમાહે વિઢ-
 વના કરતા માહોમાહે દાસપણાની-હલકી-કિઢા કરતા દુષ્ટ વેષ્ટા
 દેશાદતા તે વાઘીસ માહો, અઠમ (તેલ્લા)ને પારણે ગોચરીને અવ-
 સરે ગોચરીયે વિચરતા એક સાધુના યુગલ (જોડલાને બે સાધુને)
 ને દેસસ્યે, તે સમયે ત્યા વેઠેલ એક દુષ્ટ પુરોહિતે પ્રેર્યા તે વાઘીસ
 માહ પુરુષો ફલ્કલ શબ્દ કરતા તે સાધુના તરફ દોડસ્યે, તે સાધુ

યુગલને સેઘટ કરસ્યે, પરિતાપ પમાદસ્યે, કિલામણા પમાદસ્યે, વપ-
 દ્રવ ઉપજાવસ્યે, હિલના કરસ્યે, સ્વિસણા કરસ્યે, નિંદા કરસ્યે,
 ગરહણા કરસ્યે, અને તે પુરોહિત પ્રમુખને ઘણી હાસી ઉત્પન્ન કરસ્યે,
 તોપણ તે સાધુ યુગલને મૌનપણે રહેલ દેહીને તે (ત્રાવીસ ભાદો)
 પોતાની મેંલે શાન્ત થઈ, સ્વેદ પામી દુષ્ટ ચેષ્ટા વધ કરી માર્દવ ગુણને
 સ્વીકારતા બહો આ મુનિઓને છુઘા લાગી હસ્યે. એમ વિચારિને
 મુનિઓને વિસર્જન કરસ્યે. (જગા દેસ્યે) ત્યાર બાદ હે અગ્નિદત્ત !
 તે ત્રાવીસ ભાદ પુરુષો અકાલે વિજલી પડવાથી અકસ્માત્ વલી-
 મમ્મ થઈ, યોદાપણ માર્દવગુણે વર્તેતા હોવાથી પારત્રીસમે (૩૫)
 મયે મધ્ય દેશમા જુદા જુદા કુલને વિપે ચડદ વિદ્યાના પારગામી
 દ્વિજ (બ્રાહ્મણ) થસ્યે, તે ત્રાવીસ વિપ્રો ધારાપુર નગરમા ચક્ષુદત્ત
 બ્રાહ્મણના નિમત્રણથી તેને ઘરે ચક્ષુદત્તપમા રહી, દ્વાર વધ કરીને
 અનેક દ્રવ્યો સાથે ધીનો હોમ કરતા છતા, તીવ્ર અગ્નિથી ઢાઝ્યા
 છતા તૃપાથી પીઢાતા કઠસોપ પામતા આતેન્ધ્યાને મરી સીપ્રો
 નદીના ધરામા મત્સ્યો થસ્યે, એમ જલચર માહે સાત ભવ કરસ્યે
 (૪૨) ત્યાર પછી નવ ભવ સ્વેચરની યોનિમા કરસ્યે (૫૧) ત્યાર
 પછી રૂપાર ભવ સ્થલચરમા કરસ્યે, એમ નિથે હે અગ્નિદત્ત ! વા-
 સઠ (૬૨) ભવ ભ્રમસ્યે તે વાસઠમા ભ્રમમાં તે ગોઠોલ પુરુષોના
 જીવો મૃગપર્ણે ઉપજાયે ત્યા તે ત્રાવીસ મૃગોં દૃઢિ પામ્યા છતાં
 કઠીન કર્મના ઉદયથી બનના અગ્નિમા ઘલી સમકાલે મરીને તેસઠ
 (૬૩) મેં મેં મધ્ય દેશમા શ્રાવકના કુળમા ઉપજસ્યે ત્યા વાલ્યા-

વસ્થા મુવયાવાદ વિજ્ઞાન ગુણયુક્ત થયા છતાં તે વાવીસે જણા દષ્ટ
 ધીઠા કુશીલ પરવચક સ્વલ અને પૂર્વે માવના મિધ્યાત્વભાવથી
 જિનમાર્ગના પ્રત્યનીક દેવગુસ્ત્રી નિંદા કરનારા થાસ્યે, તથા
 શ્રમણ માહણને પ્રતિકુલતા કરતા જિનેશ્વરના તત્ત્વને અન્યથા સ્વરૂપે
 પ્રરૂપણે તથા સેંકડો-હજારો નરનારીનો આગલ સ્વકપોલ કલ્પિત
 કુમાર્ગનો પ્રરૂપણા કરશે, વિશેષ પ્રરૂપણા કરશે, સવિશેષ પ્રરૂપણા
 કરશે, તથા જિનપ્રતિમાને ભાગતા, જિનપ્રતિમાને નહીં માનતા
 જિનપ્રતિમાની હીલના કરતા, પ્રતિમાને ચત્થાપતા, પ્રતિમાની નિંદા
 કરતા, અવજ્ઞા કરતા, ચૈત્યોને તીર્થોને તથા સાધુસાધીને ઉત્થા-
 પશે, તે અવસર હે અગ્નિદત્ત ! તે કામલતા પગિત્રાજિકા અઠોનર
 (૭૮) વર્ષે સુહસ્પાવાસ પાલીને, છત્રીસ (૭૬) વર્ષે પરિત્રાજક
 ધર્મે પાલીને એકસો ચાર (૧૦૪) વર્ષેનુ સર્વ આયુષ્ય પાલીને સાત
 અહોરાત્રિનુ અનગ્નન કરીને ત્યાથી કાલ કરો દક્ષિણ દિશાના
 વાણવ્યંતરનિકામના સુવચ્છા નામના હ્રદની-દેશોનઅર્ધે પલ્લવોપ-
 મના આયુષ્યગ્રાલો સુવચ્છા નામની દેવી (ઈંદ્રાણી) પર્ણે પ્રથમથીજ
 ઉત્પન્ન થયેલી હશે તે સુવચ્છા વાણવંતરો અવધિ (વિભંગ) જ્ઞાને
 પૂર્વમત્રો સત્ત્વ જાણીને તે વાગીસ વાણીયાઓને દેહી હર્ષે સતોષ
 પામીને, તે વાગીસ વાણીયાને પૂર્વમત્રના સંતવનો, પરમમોતિથી
 સાહાય્ય (મદદ) કરનારી ધર્મે ત્યારે, હે અગ્નિદત્ત ! દુષ્ટ પરિણામો
 તે વાગીસ વાણીયા સુવચ્છા વાણવંતરોની મદદથી ધનધાન્ય પુત્ર
 કલત્રથી તથા પ્રીતિ સત્કારના સમુદાયથી વૃદ્ધિ પામશે, ત્યારનાદ

તે બાવીસ બાળીયા ઘનઘાન્યાનિકે વૃદ્ધિ પામનાથી પોતાની મુજા-
ઓ સ્વચ્છાન્નશે મહા અભિમાની થશે, હૃદયે, મુજારવ કરશે,
અને દનારો પુરુષ સ્ત્રીઓનો આગળ આ પ્રમાણે પ્રસ્વપ્ના કરશે.
‘અમારો જા ધર્મ સાચો છે, અર્થ અને પરમાર્થ અમારો ધર્મજ છે.
‘બાકી સર્વે અનર્થ છે. હ મનુષ્યો જુરો અમને દ્રહ્યોરમાન પ્રત્યક્ષ
ધર્મનું ફલ મળે છે તો આગલનું તો વશ્યુજન્યુ’ તે માટે તમે પણ
અમારા ધર્મનું અનુષ્ઠાન અમીકાર કરો, એમ કહી નિજમતિ કલિયત
નવીન માર્ગને સ્વચ્છપણે પ્રસ્વપ્નો, એમ નિશ્ચે દે અગ્નિદત્ત! તે બાવીસ
‘બાળીયા, શ્રાવક ધર્મથી ભ્રષ્ટ થઈને પદ્મર્શન માંદેથી એકે દર્શનને
નહી માનતા અને સ્વરુપિત માર્ગનો પ્રમાણના કરતા અમર્યાદ
કાલ મુઘીનું દુર્ગમ યોગિપણુ ઉપાર્જન કરશે, તે અવસરે હ અગ્નિ-
દત્ત! ભગવતના પ્રરુપેગ શ્રુતની હીન્ના થશે, તે વચ્ચે શ્રુતહીન્ના
થયે છે કે ધ્રમણ-નિર્ગ્રંથો પૂના મત્કાર આદર મન્યાન નહી પામે,
તથા ધર્મનું પાત્રુ અતિ દુષ્કર થશે, રજો હ અગ્નિદત્ત! તે દુષ્ટ
બાવીસ બાળીયા પત્તર વર્ષ તરુ મૃદ કુન્ય કરી-ચાર ગતિમા ભ્રમણ
કરાવનાર × × × × × એ વેના નામથી મસિદ્ધ થયેલ સાધુ
પર્યાયને નવાણુ વર્ષ પાળીને સોલ મહારોગની પોદાથી પરામર્થ
પામતા આર્તધ્યાનને વશ વયેલા પાત્રાવસર કાલ કરીને ધમા
નામની મયમ નરક પૃથ્વીને પદ્મે પાયડે દશ દનાર વર્ષને આવડે
‘નારકીપણે ઉપજશે (મવ ૬૮) ત્યાર પછી કર્મને સો તેજ મિ-
ધ્યાત્યભાવને પદિયજ્જવા થકા (અંગીકાર કરતા) નાના મકા-
રની યોનિમા ઉપજશે, અને ધણો સમગ્ર પરિભ્રમણ

માટે હે અગ્નિદત્ત ! તે બારીસ જીરો શ્રારુપણ પામીને પણ શ્રુત-
ની હીલના કરીને દુર્લભ ઘોષિપણું પામશે, હવે અગ્નિદત્ત મુનિ ગુરુ
મહારાજને પ્રણામ કરી ફરી પુઝે, હે આર્ય ! કહો તે શ્રુતહેલના
વચારે યશે । અને શ્રુતનો હૃદય વચારે યશે । તેના ઉત્તરમાં
શ્રી યશોભદ્રગુરિજી શ્રુતનો ઉપયોગ આપી કહં છે, હે અગ્નિદત્ત !
હે મહાભાગ્ય શાલિન્ ! શ્રુતની હેલના તથા હૃદયનો સમય સાંભ-
લો.—શ્રીવીરપ્રભુના નિર્વાણથી વસેને પૈકાણુ (૨૯૧) વર્ષે સંપતિ
નામે રાજા સવાક્રોડ જિનમતિમા ભરાયશે તથા સવા લાલ જિન
મંદિર કરાવશે ત્યાર પછી સોલસે નવાણુ વરસે તે દુષ્ટ વાળીયા
શ્રુતનુ અપમાન કરશે તે સમયે હે અગ્નિદત્ત !

૨૯૧	}	વીર
૨૯૨		સંઘ
૨૯૩		ધુ-હો,
	૪૭૦	વિદ્ય ૦ સ.
	૨,૨૦	ધુ-હો

સઘ અને શ્રુત રાશિના નક્ષત્ર ઉપર આઢી
સમો ધૂમ્રેતુ નામનો દુષ્ટ ગ્રહ લાગશે,
તેહની સ્થિતિ એક રાશિ ઉપર પ્રણસે તેથી (૩૩૩) વર્ષની છે ત્યાર
પછી સઘનો અને શ્રુતનો હૃદય યશે.

૨૯૨

અને યશોભદ્ર ગુરુના વચનો સામલીને
વૈરાગ્ય પામી પ્રવક્ષિણા
વેદન કરીને
અને મુગ્ધ

તુ સુધરીછુપાય-ફઠ ફઠા જાણીઠણ અદ્દેવિ ।

મમયદે જિણવયણે, દહચિત્તા હોઈ પડ દિયહ ॥

૧ શુદ્ધ હિંદુનાના ઉત્પાતનું ફઠાફઠને જાણીને યજ્ઞ અને
કર્યાગને આપનાર ત્રિનેશ્વરના વચનમા વીજાઓ પણ હમેશા દહ
ચિત્તાલા યામા-આ છેછી ગાવામા આ મૂરના પ્રતિપાદક શ્રી
મહાશ્વરજીનું નામ પણ જણાવી દીધું.

इति ब्रह्मसूत्रं सारं मयि

માટે હે અગ્નિદત્ત ! તે ઘાવીસ જીવો શ્રાવકપણુ પામીને પણ શ્રુત-
ની હીલના કરીને દુર્લભ વોધિપણુ પામશે, હવે અગ્નિદત્ત મુનિ ગુરુ
મહારાજને પ્રણામ કરી ફરી પુછે, હે આર્ય ! કહો તે શ્રુતહેલના
ક્યારે થશે ! અને શ્રુતનો હૃદય ક્યારે થશે ! તેના ઉત્તરમાં
શ્રી યશોભદ્રગુરિજી શ્રુતનો ઉપયોગ આપી કહ છે, હે અગ્નિદત્ત !
હે મહાભાગ્ય શાલિન્ ! શ્રુતની હેલના તથા હૃદયનો સમય સાંન-
લો -શ્રીવીરપ્રભુના નિર્વાળથી વસેને એકાણુ (૨૯૧) વર્ષે સંપ્રતિ
નામે રાજા સવાકોઢ જિનમતિમા ભરાયશે તથા સવા લાલ જિન
મંદિર ફરાવશે ત્યાર પછી સોલસે નવાણુ યરસે તે દુષ્ટ ઘાળીયા
શ્રુતનુ અપમાન કરશે તે સમયે હે અગ્નિદત્ત ?

૨૯૧	}	ધીર		
૧૬૯૯		સય		
૧૯૯૦		ધુ-દો,		
૪૭૦		વિક્રં સ,		
			૧૫૨૦	ધુ-દી

સય અને શ્રુત રાશિના નક્ષત્ર ઉપર આઢની
સમો ધૂમ્રેતુ નામનો દુષ્ટ ગ્રહ લાગશે,
તેહની સ્થિતિ એક રાશિ ઉપર ત્રણસેતેનીસ (૩૩૩) વર્ષની છે ત્યાર
પછી સયનો અને શ્રુતનો હૃદય થશે.

૨૯૧

૧૬૯૯

૩૩૩

એમ યશોભદ્ર ગુરુના વચનો સામલીને
અગ્નિદત્ત મુનિયે, વૈરાગ્ય પામી મદક્ષિણા
દેહ વારવાર ગુરુમહારાજને વદન કરીને
૨૩૨૩ ધી० સ શ્રુ. ઉ. આચાર્ય મહારાજને પુછીને અને મુગુરુ
શ્રીભદ્રનાહસ્વામિ તથા સમૂતિવિજયને

૨૩૨૩ ધી० સ શ્રુ. ઉ.
૪૭૦

૧૮૫૩ વિક્રં સં. શ્રુ ઉ પુન્છીને સંલેખના કરી અને તે મુનિવર
પ્રથમ દેવલોકે ગયા ॥

॥ सुशीलमुपाय-फल फला जाणिऊन अश्रेवि ।

जडपदे निवपणे, दक्षिणा होई पडे न्हिई ॥

इक्षु लोभना ज्ञानानु फळाफळने जाणीने यत्र मने
 तल आपनार निनेश्वरना वचनमा बीजाओ पण ह्मेका ह्मे
 राम बाबा-भा छेळी मायापां आ सुनना मनिपात्र श्री
 मधुरिणीनु नाम पण जणावी दी यु.

इति वरुचलिया सूत्र सारांशं संपूर्णं

नोट—विस्तारणी संपूर्ण हकीकत जाणवानी इच्छायाव्हाय वरु-
 चलिया सूत्र देखतु या सामर्थ्य, तेवढे

एकादश संघानादि स्तुति विगेरेण शुद्धिपत्रक

—१३८—

शृष्ट	पक्ति	अशुद्ध	शुद्ध
१	१९	कुरुष्व	कुरुष्वे
२	४	यस्य	स्तैर्वर्द्धमानः य
२	७	वधो	वधो
२	१९	रूप्यादीना	रूप्यादीनां
३	५	यद्वा	यद्वा
३	१३	शृणान्ति	शृणाति
४	८	श्रीनाभिनन्दनाथ	श्रीनाभिनन्दनाथ तेजनाः
४	९	पृथक्	पृथक्
४	१०	अभिनन्दयतात्य	अभिनन्दयतीत्य
४	१०	युगादि	(अभिनन्दन)
४	१८	कृत्य	कृत्य
५	१६	पार्श्व	पार्श्व
६	८	अभयदा	अभयदा
७	१२	द्वितीयवार	द्वितीयवार
८	१	सशो	सशो
८	१६	शत्रु	शत्रु
९	२	स्तुतस्य	स्तुतस्त्वस्य
९	५	चाप्याप्तिः	चाप्याप्तिः
९	१३	सजाघटीतीति	सजाघटीतीति

पराया
 वृष.
 हे वर्द्धमान ?
 मर्य
 कथयितव्या
 कुनीर्यिक
 त्व कि वशिष्टा
 श्रीविर
 शुद्ध
 मृत
 इति न्या
 माञ्ज
 निर्गुणैः
 रोगी
 युना
 वृद्धि
 वैद्य
 धर्मिष्ठता
 सर्व
 सुरेन
 न
 हान्त्या च ।
 द्रुमस्तान्

परायां
 वृष.
 हे श्रीवर्द्धमान ?
 मर्यः
 कथयितव्या
 कुनीर्यिक
 त्व किं वशिष्टा
 श्रीवीर
 शुद्ध
 मृत
 इति ध्रुत्वा
 मोञ्ज्व
 निर्गुणैः
 रोगी
 युना
 वृद्धि
 वैद्य. (वैद्य)
 धर्मिष्ठता
 सर्व
 सुरेन
 न
 हान्त्या चा
 द्रुमस्तान्

१३	हणायो छतो यइने	हणापेल यइने
१५	पदार्थने	पदार्थने
१६	अयत्	अर्थात्
३	आ भवमां भुं	आभवमा भुं एमने एमज
१५	तेने	तने
१६	तेमा रहेवा देशे	भु तेमा रहेवा देशे ?
	नहि	अर्थात् नहि रहेवा दे, ^{११}
१९	चरण	चरण
६	रिमै	रिमै.
७	निर्देदना	निर्देदवा
०	रगसस्कृति	रग सस्कृति
१९	स्त्री	स्त्रीयो
२०	शोक	कदिपणशोक
६	देह सुपोषक	देह सुपोषक
१५	कवु	केशर
९	निश्चे	निश्चेतुज
१८-१९	नयी ? तो तु भुं	छे ? अर्थात् योग्य न
	अकामी नयी अ-	तो 'मदनमिय होय
	यवा मदनमियछे ?	निश्चे अकामी न होय
१	स । छद्य	स छिय
७	सुक्तिथी	सुक्तिरूप थेट
९	नान्वत ,	नान्वितम

१५	पूर्वे कडेला सत पुरुषो हे विद्वानो ?	
१५-१६	अरण्यमां भटकता	अरण्यमा निरंतर भट-
	एवा	कता एवा पोताना
११	श्रीअत	श्रीअन्त
३	नन्दम,	नन्दम्
४	वर्ण्यते	वर्ण्य
४	सदुपकृते	अन्येषा मुपकृते,
८	सौम्य	साम(२)
१२	(त्त)	(दा)
१३	वध (१)	वध (नत्वा)
१	साद्धम	साद्ध
९	श्रीमन्तः	श्रीमन्तः
९	झरै	झरैः
१२	स्तिदु	स्वदु
१८	स्वप्ने	स्वप्ने
१८	ममा	ममा
८	समानय	समानय
१४	विससज	विससर्ज
१७	भोज्य	भोज्य
१५	इतस्ततो	इतस्ततो
७	पुनर्युय	पुनर्युय

३७	९	रात्री	रात्री
३७	१८	मचेतसि	मचेतसि
३७	२०	स्वच्छा	स्वच्छी
३८	१३	स्थाप्य	(सस्थाप्य)
३९	१०	सा	सो
३९	२१	स्वय	स्वयो
४०	१३	स्वय ।	स्वयम्
४०	१४	स्वादूर्तीर्य	स्वादूर्तीर्य
४१	१४	भूपतिः	भूपतिः
४२	१	दर्शन	दर्शनम्
४२	१७	पालन	पालण
४३	१	पुत्राय	पुनर्पि
४३	१३	पित्रो	पित्रो
४४	९	मनियुदः	मनियुदः
४४	९	मष्टयां	मष्टयां
४५	२	पूर्ण	पूर्ण
४५	१६	शुरुथी	शुरुथी
४५	२०	फालगुन	फालगुन
४६	११	कृष्णाष्टम्यां	कृष्णाष्टम्या
४६	१७	दय	दय
४७	३	घोलनेकी	घोलनेकी
		स्मरण	स्मरण

४७	२१	माफोक	माफोक
४८	६	मे	में (भानिराम)
४८	१२	नगरम	नगरमें
४८	१०	आरफोए	आरफोने
४८	२०	(द्रव्यानुमें)	०
४८	२२	मेंन	मने
४९	६	जीर	जोने
४९	९	कीया	कहा
४९	११	तार्थकर	तीर्थकर
४९	१८	रिगोलि	रिगोलि
५०	२२	११	१२
५१	१४	सायकालमें	सायकालमेंभी
५१	१५	मुषा	सोगया
५१	२२	मेनेकु	मरेकु
५२	४	मसुरे	मसुरेके
५२	१२	बहा	बहा
५२	१९	रोगोमी	रोगोमी
५३	४	पदस	पदसे
५३	९	अना	अपना
५३	११	महान्मय	महान्मय
५३	२०	रामाए	रामाने
५४	१२	परनेदे	परनेदे

५४	२१	ठांदा-	धाढा तटेला-
५५	४	(हाठा)	(जवारीके धांदा ढोका)
५५	५	गौले	गौके
५५	५	जोडफ	जोडकर
५५	६	आगे चलना	आगेतेरे चलना.
५५	८	वहातक	वहांतक
५५	१५	७६	७४
५५	१६	डांठे	धाढा ढोका
५६	३	बहा	बहा
"	६	मत्रिमधुग्वमे	मत्रिमधुग्वसे
"			उस बखत फिर
"	७	इधरज	इधरज
"	११	मंदिरस	मंदिरसे
"	१४	भगवा	भगवान् मंदिरमें
			नहि आते हे
५७	८	इधर	इसदेशमें
५७	५	यह	यह
"	६	उपायससाधुक	उपायसे साधुकरके
"	९	आश्रय	आश्रय
"	१२	घरणेंद्र	घरणेंद्र
"	१२	आचार्य	आचार्य
"	२१	छरिजीह सग	छरिजेके सग

	जाये हुये	आये हुवे	
२	पार्श्वनाथे	पार्श्वनाथजीने	२५
५	आचार्ये	आचार्यने	
८	सुरीभीए	सुरिजीने	११
२१	एल राजाने	एलच राजाने	१६
४	जावोकुं	जीवोकु	२७
४	करगये	कीया	
५	देवीन	देवीने	
६	तुमभी	तुंभी	
१०	में	में-भाव विजय	१
११	करक	करके	
१४	प्रकारक	प्रकारके	
२०	आपे	आपन	
८	परमारें	परमारने	
१४	नामम	नाममें	
१८	और	तथापि	
६	अउए	अउएव	
६	११४	१२४	
१२	एव	१२४	
१७	काना	१२४	
२२	सबम्	१२४	
२४		१२४	

६२	८	जाके	जोके
६२	९	फराक	फराकर के
"	११	इपर पीठे	पीठे इपर (सुमरावने)
"	११	यहास,	यहांसे,
६३	५	पोटकी	पीठकी
"	६	पदस	पदसे
"	७	जोक	जोके
"	१५	संपूर्ण	संपूर्ण
"	१८	यात्रायां संबन्ध	यात्रायां संबन्ध

आगठा

साक्ष

सही

૬૨	૮	જાકે	જોવે
૬૨	૨	કરાક	કરાક
"	૧૩	ફર પીઠે	પીઠે
"	૧૩	ચહાસ,	ચહાસે
૬૩	૬	પોટકા	પીઠકા
"	૬	પદસ	પદસે
"	૭	જોક	જોકે
"	૧૪	સંપૂર્ણ	સંપૂર્ણ
"	૧૮	યાત્રાયાં સંવત -	યાત્રાયાં

